ספר

שערי נעימה

על טעמי אמ"ת איוב משלי תהלים

לה"ה הגאון המפורסם מוהר"ר שלמה בעל המחבר ספר מרכבת המשנה ·
אשר החכמה הזאת בעלמא מעיני כל חי ומעוף השמים נסתרה זה כמה מאות שנה ·
והמדקדקים שלפניו לא עמדו על סודה ועתה אחרי גלותה היתה לה עדנה ·
והגאון הנ"ל הוציא אמ"ת לאמתו בהודיע קושט אמרי אמ"ת לעדת מי מנה ·
לגודל יופיה נכנס אהבת' בלב הרבני המופלג המדקדק מו' שלמה במו' יואל מדובנא ·
ועבר עליו רוח קנאה אשר היא לא נדפס"ה עדיין וכתת רגליו ממדינה למדינה ·
להדפיסה להראות העמים והשרים את יפיה וגם להוסיף נופך משלו חולק לו בינה ·
ולכן רודפי צדק אנשי אמ"ת קנו את הספר הזה ובזכות זה תזכו לעלות לציון ברננה ·

נדפס פה ק"ק פרנקפורט דאדר

תחת ממשלת אדונינו המלך החסיד האדיר והמיוחס
הגדול פרידריך השני מלך פרוסיא יר"ה ותנשא
מלכותו מעלה מעלה אמן סלה

בדפוס של האדון החסיד א"ה דאקטר ופראפעסר גריללא

בשנת נעימות בימינך נצח לפ"ק

הסכמת

הרב המ"הג הגאון מוהר"ר גרשון אב"ד ור"מ דק"ק פ"פ דאדר .

הן אמ"ת חפץ בטוחות ובסתום חכמה תודיע . אחר"ש לא עבר זה איש לשונו יביע . ה"ה הגאון המפורסם מוהר"ר שלמה בעל מרכבת המשנה המגיה לדרך סלולה במכמת טעמי אמ"ת אשר נשכחה זמן רב ואחרי בלותה היתה לה עדנה . וחבר חיבור נחמד ונעים ברה כחמה . וקרא שמו שערי נעימה . אמ"ת יהגה חכו ותורת חסד על לשונו . לעשות חסד בגופו ובממונו . עם ה"ה התורני הרבני המופלג המדקדק מוהר"ר שלמה במוהר"ר יואל מדובנא רבתי ונתן לו רשות להדפיסו עם הוספות נופך משלו . לכן אמרתי לפעלא טבא יישר כחו וחילו . וחלילה לשום אדם לכנוס בגבולו להדפיסו בלתי רשות מוהר"ר שלמה מדובנא רבתי הנ"ל משך עשרה שנים מיום דלמטה . וכל הפורץ גדר ישכנו נח"ש תקולל חלקתו בארץ יצא חוח תחת חטה . ולהשומע יונעם שערי נעימה . ויזכה לינום בחמה : היום יום ד' י"ד כסלו לסדר ולפרט וישלח יעקב

נאם הק' גרשון אבד"ק פרנקפורט דאדר ועי"ש

הסכמת והקדמת הגאון בעל מרכבת המשנה בעל המחבר הספר הזה

התורני המופלא והמופלג המדקדק הנחמד מוהר"ר שלמה במוהר"ר יואל מדובנא רבתי היה בידו העתק מספר שערי נעימה אשר חברתי בילדותי כמבואר בהקדמת ספר מרכבת המשנה שלי . בא אלי ובקש מאתי שאתן לו רשות להדפיס המחברת הלז ולהיות שעדיין לא היה מסודר כרצוני פניתי עצמי לזה משך שבוע וסדרתיו באופן נאה והרבני מוהר"ר שלמה הנ"ל סייע לי בחיפוש מקומות הרבה המדוייקות עד שע"י כך יצא מנופה בסלת נקיה ובעת האיש הנכבד הלז מורשה מאתי להביא למכבש הדפוס הספר הנ"ל ולאחרים אזהרה והנכנס בגבולו להדפיסו מהיום עד כלות משך עשרה שנים לנוטריקיה מוא"ת דרבנן אם לא על פי רשות התורני הנ"ל ולהשומעים יונעם שערי נעימה טוב נעים וזמירות ובנן ידידיה וספר טוב כפי הקנין בכף לייס לקונו' על ספרי אמ"ת הנ"ל המחבר הספר הזה : הק' שלמה בה"מ ספר מרכבת המשנה ושלחן עצי שטים
היום יום א' ד' כסלו שנת הבושר לפ"ק פה ק"ק פרנקפורט דאדר

סיר חובר בשבח המוז"קא האלהית המדברת • להודיע לבני האדם גדולתה למעלתו נפרת
מקור מחנה שרשה נוחין אדני בטבעו מספרת • אלא כל מחודי ועמי עגי ומרודי היא מוכרת
בחון מליצתה עתה גם כנלמה היא מעוררת • כנגד המוזיקא האנושית כהוד יפיה מתפארת
יתד וארבע תנועות ד"פ משקלה שומרת • וגם המשורר בצדה ברקשי חרוזותיה אוחרת
ארבעה ועשרים ספרי קודש איך מחברת • לכן בארבעה ועשרים בתים היא מסודרת

שְׁ עֲו · אֱלֵי אִישִׁים: נְעָרִים וִישִׁישִׁים:
וְאֵילֵי תַרְשִׁישִׁים: לְתוֹךְ עֵדֶן גַּנִּי:

לְ אַנְשֵׁי שִׁיר אֶקְרָא: לְכוּ נָא בִמְהֵרָה:
וְשִׁמְעוּ קוֹל זִמְרָה: נְעִימַת נִגּוּנִי:

מְ לוּקָח נֶאֱזַרְתִּי: מְאוֹד מַה נֶּהֱדַרְתִּי:
וְצֶדֶק לָבַשְׁתִּי: וְהִיא יִלְבָּשֵׁנִי:

הֲ לֹא נִתְעַלֵּיתִי: בְּנוֹעַם אִמְרָתִי:
מְאוֹד יָפְיָפִיתִי: כְּתוֹלַעַת שָׁנִי:

בְּ בֵּאוּר מִקְרָאוֹת: אֲפָרֵשׁ נִפְלָאוֹת:
וְסִתְרֵי נוֹרָאוֹת: הֲלֹא יִשְׁאָלוּנִי:

מְ קוֹרִי בַחָכְמָה: יְסוֹדָתִי שָׁמָּה:
וְסוֹדֵי נֶעְלָמָה: הֲלֹא רָמָה קַרְנִי:

ן אֶרֶץ לֹא גְשׁוּמָה: וְזִיו זֹהַר חַמָּה:
וְעִילָם הַנְּשָׁמָה: לְכֻלָּם אָב אָנִי:

חֲ רִינִּי מוֹדִיעַ: לְשׁוֹנִי יַבִּיעַ:
בְמוֹפֵי אַשְׁמִיעַ: מְקוֹתֵי מַעְיָנִי:

דְ צוֹן אֵל עֵת חָיָה: בְּתוֹךְ אֶרֶץ צִיָּה:
לְגַלּוֹת תּוּשִׁיָּה: הֲלֹא אָז גִּלָּנִי:

דְ שׁוּת לִכְתּוֹב אוֹתִי: אֲסוּרָה הָיִיתִי:
וְעַל פֶּה נִקְרֵיתִי: לְמִשְׁנֶה הֲמוֹנִי:

יְ דִידִי עֵת הָגְלָה: בְּגָלוּת בָּבֶלָה:
וְנִמְלָא חַלְחָלָה: לְבַל יִשְׁכָּחוּנִי:

שעו וכו' ואילי תרשישי כו' : ר"ל באותם וזקנים וגם מלאכים כולם כולכם להשתעשע בעדן גני : לאנשי שיר כו' : ר"ל לבעלי מוסיקא יודעי מלאכת השיר והנועם בואו כולכם לשמוע נעימת נגוני כי כלכם לא תתדמו אלי : מלוכה כו' : שיש בי מלכים דהיינו אס"ף ובספרי אמ"ת גם העולה ויורד : וצדק לבשתי כו' : עפ"ה צדק לבשתי וילבשני (איוב כ"ט י"ד) ופי' רש"י רדפתי אחרי הצדק והוא נמצא לי : מקורי בחכמה : בחכמה הידועה למשכילים ולכך הב"ית פתוח' : וסודי נעלמה : כי הנג' ראשונות א"ת להשיג אותם : הלא רמה קרני : עפ"ה רמה קרני כה' (שמואל א' ב' א') : ואדן לא גשמה : ארץ כינוי למלכו' אך לא כארץ הגשמית כראשון שם גשמיי כלל : וזיו זוהר חמה : כינוי לת"ת כי חמה ולבנה כינוי לת"ת ומלכות : ועולם הנשמ' : בינה לבנ' כי נפש רוח נשמה שרשם במלכות ות"ת ובינה : לכלאב אני : כי הטט"את שרשם בארבע

אותיו' הוי' והטעמים בי"ד הרומזת לחכמה המכונה אבא כנודע לי"א : לגלות תושי' • התורה נקראת תושי' שמתשת כחו של אדם : הלא אז גלני • כי הטעמים ג"כ נתנו בסיני אך לא נתנו בכתב כמו המשנה שהיא תורה שבעל פה : ידידי • הוא האומה הישראלית וכל העם נקראים בלשון יחיד כמו כי שחת עמך (שמות ל"ב ז') ולא נאמר שחתו שלא נא לעון העם הזה (במדבר י"ד י"ט) ולא נאמר האלו : הגלה • עבר ליחיד נסתר מבנין הפעל כמו אשר הגלה מירושלים (אסתר ב' ו') : ונמלא • עבר ליחיד נסתר מבנין נפעל כמו שראשי נמלא טל (ש"ה ה' ב') : ולבל ישכחוני • כי בימי כנסת הגדולה התחילו לכתוב המסורת : כגון . בזו

ן נִחְמַלְאָה חֶמְלָה: כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה:
לְבַקֵּשׁ הַצָּלָה: וְלִכְתּוֹב הָרִאשׁוֹנִי:

אַ כִּי עוֹד זוֹכֶרֶת: לְאַנְשֵׁי מַסּוֹרֶת:
עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת: הֲלֹא הִכְתִּירוּנִי:

ל בַּדִּי נִשְׁאַרְתִּי: כְּגָזוּם מֵאִתִּי:
וּבָדָד יָשַׁבְתִּי: וְאֵין מַכִּירֵנִי:

ם אַךְ הָיָה בָּקִי: שְׁלֹמֹה יִצְחָקִי:
כְּמוֹ סֹלֶת נָקִי: וְהֵבִין עִנְיָנִי:

ד בָּרוּ חִבַּבְתִּי: בְּצִלּוֹ יָשַׁבְתִּי:
וְאוֹתוֹ אָהַבְתִּי: כְּמוֹ בָבַת עֵינִי:

ן אַחַר כִּי נִשְׁבָּה: הֲלֹא נֶרִי כָבָה:
וְשִׂמְחָתִי עָרְבָה: וְזָרִים צָדוּנִי:

בַ חִירִי הַשֵּׁנִי: הֲלֹא הֵאִיר עֵינִי:
וּבָנָה בִּנְיָנִי: וְגִלָּה מַצְפּוּנִי:

גַ גִּירֵי בַחָכְמָה: וְעוֹרֵךְ מִלְחָמָה:
בְּיָדוֹ הָרָמָה: לְעֵת כִּי גָלוּנִי:

אַ זֵי הֵרִים דִּגְלִי: בְּסֵפֶר הַלּוּלִי:
וְאִיּוֹב גַּם מִשְׁלֵי: וּבָם הִרְהִיבָנִי:

ך בִּיעִי בַּקֹּדֶשׁ · בְּחָכְמָתוֹ חִדֵּשׁ:
עֲבוּרִי שִׁיר חָדָשׁ · וְגַם הִדְפִּיסָנִי:

בַ כֵּן יוֹמָם וָלֵיל · לְאֵל אֶתֵּן הַלֵּל:
עֲבוּרוֹ אֶתְפַּלֵּל: בְּמַעַן חָנּוּנִי:

יִתְ שׁוּאוֹת חֵן חֵן לוֹ: וְיִתְרַבֶּה חֵילוֹ:
וְיִרְצֶה מִפְעָלוֹ: כְּרֵיחַ קָרְבָּנִי:

י צִוָּה צוּר קוֹנִי: לְהַנְחִיל עַם עָנִי:
קְנִזִּי גַם קֵינִי: וְאֶת הַקַּדְמוֹנִי:

כמו כאשר נזו ואף שלא מנינו בכל המקר' שתשמש הכ"ף על לשון עבר ונמצא מ"מ הרבה כמו"ש כן בפיוטי הקליר ופי' נא פרחו ר"ל שנפטרו והלכו לבית עולמם: שלמה יצחקי. הו' הפרשן הגדול רש"י ז"ל אשר פי' תנ"ך וכל הש"ס ופרקי אבות ומדרש רבה הוא היה בקי בחכמות הטעמי' לעומקו ולמביני מדע נקל למצוא בפירושו לש"ס ותנ"ך כמה ענינים מחכמה הזאת: ואחר כי נשב' · ר"ל שנפט' ונשבה ארון הקודש: ושמחתי ערבה · עפ"ה ערבה כל שמחה (ישעי' כ"ד י"א) ופירש"י פנה: חירי השני · רו' החשיב' ובחירי השני ג"כ שמו שני כשם זה שהיה ג"כ שמו שלמה הו' בעל בנין שלמה ונרמז בתיבו' ובנה בנייני: גבירי בחכמה · הוא הגאון המפורסם בעל מרכבת המשנה אשר ג"כ שמו שלמה ונתיבת בידו הרמה נרמז הספ' מרכבת המשנ' שהוא על הי"ד החזקה להרמב"ם: בספר הלולי · הוא ספר תהלי' : ואיוב גם משלי · הוא החיבור הנחמד הזה על טעמי אמ"ת: הרהיבני · עפ"ה שהם הרהיבני (ש"ב ו'ה') ופרש"י הרהיבני הגיסו לבי כמו ורהבם עמל ואון (תלי' צ') : רביעי בקודש · הוא המחבר

הספר הזה לכ' הדפוס ושדש השיר הזה וג"כ שמו שלמה וחלילה לחשוד אותו כי להתפאר ח"ו קרא שמו רביעי בקודש רק כי כן דרך בעלי בשיר · כדי להישיר · מלינת בשיר: תשואות חן · עפ"ה תשואו' חן חן לה (זכרי' ד' ז') ופירש"י תשואות לשון השמעת קול שהכל יאמרו מה נאה בנין זה וכן באן יאמרו הכל מה נאה חיבור זה הנדפס על ידו: וירצה מפעלו · זו שבידו לרצות והוא הקב"ה וכן באלהנו כמה פסוקי' קלרים כענין זה: קנזי גם קיני ואת הקדמוני · או הג' אומות עדיין לא זכינו לשמש להם עד לעתיד שעתיד הקב"ה גם אותם להנחילנו · יה"ר שיהיה במהרה בימינו · אמ"ן :

ושער שערי נעימה והראשון

אדע השער הראשון בביאור המאמר מן הס"פ עד האתנח ובו י"ז פתחים
כשהאתנח ראוי להיות במלה השמינית לס"פ בין בפסוק קצר ובין בפסוק
ארוך אם המלה שבס"פ ארוכה ישתנה לגרש רביע כמו שִׁיר מִזְמוֹר
לִבְנֵי־קֹרַח (תלים מח א) כי לבני־קרח מלה ארוכה היא שיש
שתי תנועות לפני מקום הנחת הטעם וה"ה בפסוק ארוך כמ"ש לקמן
ש"ב פ"ד. ואם המלה שבס"פ קצרה ישתנה האתנח למונח עולה כמו לַמְנַצֵּחַ עַל־
שׁוֹשַׁנִּים לְדָוִד (שם ס"ט א) לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי־קֹרַח מִזְמוֹר (שם מז א)
ודומיהם וה"ה' בפסוק ארוך כשמקום האתנח רחוק לס"פ ישתנה כמונח עולה
ויבאו שנים רצופים משא"כ בפסוק ארוך ישרתהו טפחא עולה כמו
יִרְאַת יי שְׂנֹאת רָע גֵּאָה וְגָאוֹן וְדֶרֶךְ רָע וּפִי תַהְפֻּכוֹת שָׂנֵאתִי
(משלי ח יג) כי תיבת רע בטפחא מפסיק וט"ס הוא מה שיש נקודת בספרים רָע
באתנח כי לא נשלם המאמר עד תהפכות ונשתנה למונח עולה כמ"ש. כד"א
כשהמלה שקודם הס"פ ראוי' להנח אבל אם אינה ראוי לאתנח והס"פ היא במלה
שאינה ארוכה או כשהוא פסוק קצר בעל ג' תיבות יבא מרכא מפסיק וישרתהו טפחא
משרת כמו שִׁיר מִזְמוֹר לְאָסָף (תלים פג א) ואם הוא פסוק ארוך יבא מונח
מפסי' וישרתהו טפחא משרת כמו מִשְׁפָּט עֹשֵׂה צְדָקָה בְכָל־עֵת (שם קו ג):

ב היה הפסק מלה אחת בין מקום הנחת האתנח לס"פ. אם המלה שבס"פ ארוכה
או בעלת מתג ישאר האתנח במקומו ותהי' המלה שקודם הס"פ כג"ד כמו
זֵיתִים סָבִיב לְשֻׁלְחָנֶךָ (שם קכח ג) כי לשלחנך היא מלה ארוכה וכן תָּמִים
הוּא יְשָׁרְתֵנִי (שם קא ו) כי סלת ישרתני
במתג לפיכך הנוסחא הנכונה היא אָהֳלוֹ בְּצוּר יְרוֹמְמֵנִי
(שם כז ה) ודלא כי"ם בצור במונח יורד. אבל אם
המלה שבס"פ אינה ארוכה ולא בעלת מתג או רוצין אם המלה שלפני' ארוכה ישאר
האתנח במקומו ותהי' המלה שקוד' הס"פ במרכא כמו לְעוֹלָם בְּצִדְקָתְךָ פַלְּטֵנִי
(שם לא ב) מִצָּרֵינוּ וּמְשַׂנְאֵינוּ הֱבִישׁוֹתָ (שם מד ח) ואם המלה שקודם הס"פ
בת מתג תנקד לפעמים בתאמי נגינות טפחא מונח בתיבה אחת כמו אַבְרָהָם
וּשְׁבוּעָתוֹ לְיִשְׂחָק (שם קה ט) עַבְדֶּךָ הוֹשִׁיעֵנִי בְחַסְדֶּךָ (שם לא יז):
וכי"ם הושיעני בגרש רביע וט"ס הוא כיון שהס"פ במלה שאינה ארוכה אמנם
מצאנו כמה פעמים מלה בת מתג במרכא לבד ויהיה הס"פ במלה שאינה ארוכה וגם
המלה שלפני' בלתי ארוכה או ישתנה האתנח לג"ר ושרת המרכא' את הס"פ ואת
הג"ר כמו שמצאנו ב' פסוקי' רצופים אַתָּה צִוִּיתָה פִקֻּדֶיךָ לִשְׁמֹר מְאֹד:
אַחֲלַי יִכֹּנוּ דְרָכָי לִשְׁמֹר חֻקֶּיךָ (שם קיט ד ה) וכרוב הספרים פקודיך דרכי

נגרש רביע ויש ספרי' ברביע לבד ואולם הם במקום אתנח לכן בא לפניה' הטפחא מפסיק הנה לפני האתנח אעפ"כ ג"ר שאינו כ"כ האתנח דהיינו שיש אתנח בפסוק ההוא לא יבא לפניו לעולם טפחא כמו שיתבאר לקמן פע ז . וה"ה לאחר העולה ויורד ישתנה האתנח לג"ר כשהמלה שהיא בס"פ ומלה שלפניה הם בלתי ארוכות ויסרתהו המרכא ויבא לפניו הטפחא מפסיק כמו שֹׁמּוּ סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו (תה' ס"ח ה) והיכא בערבות בטפחא ודלא כי"ם בערבות באתנח כי לא נשלם המאמר עד ביה שמו והעד הפזר שבתיבת סלו וכמ"ש לקמן ודומיהם רבים:

ג ואשר הם שלא כמנהג הזה מלאכו וְיוֹשִׁיעֵם כִּי חָסוּ בוֹ (שם לז מ) הַדִּיחֵמוֹ כִּי מָרוּ בָךְ (שם ה יא) שאינם מלות ארוכות מדין נסוג אחור וכן אוֹדֶנּוּ יְשׁוּעוֹת פָּנָיו (שם מב ו) ועוד אחי מעט דומיהם וטעם פע ט בגם שהוא מאמר בפ"ע ומפסיק טובא מאד"ך וְאֶשָּׂא כַפַּי אֶל מִצְוֺתֶיךָ אֲשֶׁר אָהָבְתִּי וְאָשִׂיחָה בְחֻקֶּיךָ (פ"ש שם קיט מח) שארוכה בתנועות ומ"מ נשתנה האתנח לג"ר מפני שתיבת אהבתי אינו חוזר מאמר שלם:

ד משרת הם"פ כשהס"פ במלה קצרה הוא תמיד המורכא לבדו אמנם כשנא פסק בין ב' תיבות הדומות ותהיה המלה המשרתת מותאמת (דהיינו שאין בין התנועה שלפני מקום הנחת הטעם לבין מקום הנחת הטעם לא שו"א ולא דגש) יבאו תאמי נגינות כמו לְעוֹלָם וְיִמָּלֵא כְבוֹדוֹ אֶת כֹּל הָאָרֶץ אָמֵן וְאָמֵן (שם עב יט) וה"ה אחר ג"ר שאינו כ"כ האתנח כמו בֹּשְׁתָּם הָאֹמְרִים הֶאָח הֶאָח (שם ע ג) וכן לפני הס"פ שיש פסק כמו נַפְשׁוֹ וּבֹצֵעַ בֵּרֵךְ נִאֵץ יְיָ (שם י ג) היתה המלה המשרתת זעירא או בת יחד תהיה כתונה כמו בְּדֶרֶךְ עֵדְוֺתֶיךָ שַׂשְׂתִּי כְּעַל כָּל הוֹן (שם קיט יד) הַט לִבִּי אֶל עֵדְוֺתֶיךָ וְאַל אֶל בָּצַע (שם קיט לו) וה"ה אחר ג"ר שאינו כ"כ האתנח כמו וּמְשֹׁאָה וּלְהַצְמִיחַ מֹצָא דֶשֶׁא (איוב לח כז) מִדְבָּר הָיִיתִי כְּכוֹס חֳרָבוֹת (שם קב ז) כי תיבת מולא כשוג אחור וזה מנהג לעולם חוץ מאשר יבאו שלא כמנהג וכמ"ש פ"ו:

ה היו ב' מלות בין האתנח לס"פ (וכ"ש יותר) יתקיים האתנח במקומו. וכל שאין רק ב' מלות אם הראשונה מופסקת תנקד לעולם הראשונה בג"ר והשנית מחוברת תנקד במונח אם היא מלה זעירא או בת יחד או במרכא במלה שאינה זעירא אפילו ארוכה ואפילו מותאמת אא"כ יש פסק יבאו תאמי נגינות כמ"ש פ"ד כמו בְּכִנּוֹר בְּכִנּוֹר וְקוֹל זִמְרָה (שם צח ה) לפי שהמשרת במלה בת יחד משא"ל

במונח

במלה שאינה קצרה או במלה ארוכה יבא המרכא כמו למשפט אמרת צדקי מאל (איוב לה ב) למוסר ויאמר כי ישובון מאון (שם לו י) ואפי׳ במלה מוטעמת כמו ותוך תחת לשונו עמל ואון (שם י ז) בשתו עליו יציץ נזרו (שם קלב יח) ולפ״ז ע״ם הוא מה שמצאנו מנגדו כל צורריו יפיח בהם (שם י ה) והרי מצאנו יי׳ אשית בישעי יפיח לו (שם יב ו) במרכא לבד ולא יבאו תאמי כגיכות · אלא במלה מוטעמת שיש אחריו פסק כמ״ש פ״ד · ואם המלה הראשונה מחוברת והשני׳ מופסקת אם המלה שבס״פ ארוכה תהיה המלה המופסקת בג״ר · ושרתהו המרכא כמו וקומי בנתה לרעי מרחוק (שם קלט ב) אמתך כי הגדלת על כל שמך אמרתך (שם קלח ב) ואם המלה שבס״פ קצרה יבא מונח מפסיק במקום הג״ר ושרתהו טפחא משרת כמו טוב כי לעולם חסדו (שם קו א) משפט עושה צדקה בכל עת (שם קו ג) ודומיהם רבים :

הג״ה

אמר שמ״ר בפסוק ויהי יי למשען לי (שם יח יט) כ״ה בנוסחא הנכונה ולא כי״ס ויהי יי למשען לי דא״כ היה ראוי להיות לא שען במרכא שהיא מלה ארוכה בת יתד ותנועה ועוד תיד עליו ריעו׳ בשמואל (ב כב יט) ויהי יי משען לי כמנא שתיבת משען מופסקת ואין חילוק אם הוא בלמ״ד או בלא למ״ד :

ו ואשר יבאו שלא כמשפט כמו פלאות עדותיך על כן נצרתם נפשי (שם קיט קכט) ותיבת נצרתם מלעיל ואינה מלה ארוכה ומזה המין וקיטור רוח סערה עשה דברו (שם קמח ח) אנא יי הושיעה נא אנא יי הצליחה נא (שם קיח כה) ותיבת הצליחה מלרע ע״פ מסורה וכה״ג מצאנו בקצת ספרים יחלצני כי חפץ בי (שם יח כ) יצילהו כי חפץ בו (שם כב ט) ואולי תיבת הצליחה והכך באו כן מחמת קירוב הטעמים ובא ג״כ הושיעה נא שכנו של הצליחה נא בנגון כמותו ואיכך שמה זרים :

ז היו בין האזלא והס״פ שלש מלות יש בזה חמשה אופנים · האופן הראשון אם היו ביניהם רק מפסיק אחד דהיינו שהראשונה רחוקה לשני׳ והשלישית הרוצה להס״פ יהיה המפסיק בג״ר ושרתהו המרכא ואת הס״פ ישרת המונח או המרכא כמ״ש פ״ד כמו אש ובאין נרגן ישתק מדון (משלי כ״ו כ׳) תחתיה ונחת שלחנך מלא דשן (איוב ל״ו י״ו) כי תיבת מלא נסוג אחור :

ח ולעולם משרת הג״ר הוא המרכא ומה שמצאנו מחר כי לא תדע מה ילד

יֶלֶד יוֹם (משלי כ"ז א') כוא זר ואולי המתג שכתובה לא במקום מורכא מש"ה כא מהפך פסקיו כמנהג ואני אקרא זה כמלעיל מהיקף הואיל שאין כונ המהג לתקום הנחת הטעם רק הנועה מלומנמת הוי המתג כמו נגינה והמהפך פסקיו שבמלת הטע' לרוב כשמט הפסק אחריו. וכי"ם לֹא־תֵדַע מַה־יֵּלֶד יוֹם וש"ם כוא כי תיבת ילד אינה מופסקת ועיין סי"ד. ומלאכן עִתֹּתָי הַצִּילֵנִי מִיַּד־אוֹיְבַי וּמֵרֹדְפָי (תלים ל"א ט"ז) וכי"ם הצילני במפסק גרידא והוא מכירו שלכי לא־תדע הנ"ל :

ט האופן השני אם יש ביניהם שני מפסיקים כאופן זה שהשלישית רהוטה להפ"פ והשני' מופסקת והראשונה מופסקת יותר אז ישרת לעולם את הפ"פ חונת עולה ולפניו מהפך פסקיו ולפניו ג"ר כמו צְרוּפָה מָגֵן הוּא לְכֹל הַחוֹסִים בּוֹ (שם י"ח ל"א) ויגיד עליו ריעו צְרוּפָה מָגֵן הוּא לְכֹל הַחוֹסִים בּוֹ (שמואל ב' כ"ב ל"א)

וכן זֵדִים אֲנִי בְּכָל־לֵב ׀ אֶצֹּר פִּקּוּדֶיךָ (תלים קי"ט ס"ט) ורבים כמהו. והטעם לפי שאין מפסיק יותר מג"ר חש"ה כא המהפך פסקיו והג"ר כמתק לשניו ומש"ה עלה המונח למעלה להורות דמיסך שייך לג"ר ואין לו שייכות עם המהפך פסקיו וכזה תבין שהנוסחא הנכונה היא

הג"הה

אמר שמ"ר לקיים ע"פ שנים עדים יקום דבר מצאתי עוד ראי' ברורה יִשְׂמַח לֵב ׀ מְבַקְשֵׁי יְיָ (תלים ק"ה ג') ויגיד עליו ריעו יִשְׂמַח לֵב מְבַקְשֵׁי יְיָ (ד"ה א' ט"ז י') :

אִם־יְיָ לֹא־יִשְׁמָר־עִיר שָׁוְא ׀ שָׁקַד שׁוֹמֵר (שם קכ"ז א') ודלא כי"ם שָׁקַד בתאמי נגינות כי גם אחוקיב היא מלה מותאמת ורבים דכוותי' והם בחונת עולה ולא יבא תאומים אלא כשיש אחריו פסק וכמ"ש ס"ד. וכמלה ארוכה יבא הקדמא פסקיו במקום מהפך כמו מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בְּיַעֲקֹב (הג"ה) את', שמ"ר במק"ג מצאתי ג"ו כמהפך פסקיו וכן בשמיני א' הקיט (שסקב אַתָּה עָשִׂיתָ (שם צ"ט ד') : כ) שבית מלה ארוכ' והי' בנוהפ' בכל הספרי' ומזה תבין שהנוסחא הנכונה היא אֱלֹהִים הִשְׁחִיתוּ הִתְעִיבוּ עֲלִילָה אֵין עֹשֵׂה־טוֹב (שם י"ד א') אֱלֹהִים הִשְׁחִיתוּ וְהִתְעִיבוּ עָוֶל אֵין עֹשֵׂה־טוֹב (שם נ"ג ב') ודלא כי"ם כשניהם השחיתו בג"ר דלפי מ"ש לא יבא בג"ר רצופים והע"ם נראה למוכים שאין תיבת השחיתו מופסקת יותר מתיבות עלילה עול. וכן הנוסחא הנכונה היא צַדִּיק מָט לִפְנֵי־רָשָׁע (משלי כ"ה כ"ו) בתקף ודלא כי"ם לפני במרכ' דא"כ היה ראוי להיות מט במהפך פסקיו

ולפני במונח עולה ואולי בא המרכא מדין כמלט מהיקף עיין פ"ח:

יא האופן הרביעי כאשר תהיה המלה השלישית הסמוכה לס"פ מופסקת
והראשונה מופסקת יותר שבמלאת השני' והשלישית בטפחא מונח
כשהס"פ במלה קצרה כמ"ש פ"ה והואיל שיש לאונח זה דין ג"ר לא יבא ג"ר במלה
ראשונה אלא השלשלת פסקיי הגדול כמו ובשבע | לא־יגע בך רע
(איוב ה' י"ט) ורבים כמהו ואם יש להשלשלת משרת יבא המרכא משרת לפניו כמו
לדור ודר | אודיע אמונתך בפי (תלים פ"ט ב') הזה לפניו מפסיק
פחות שיש לו משרת יבא המרכא המפסיק הקטן וישרתהו הטפחא משרה כמו
על קוזהלתי ואיראמחוות דעי אתכם (איוב ל"ב י"ז) ואם המלה
שבס"פ ארוכה שבמלאת השני' והשלישית במרכא ג"ר אם יהי' לפניו מפסיק יותר
בהכרח יהיה באתנח כי לא יבאו שני ג"ר רצופים או כפור. כמ"ש ש"ג פ"א ע"ש:

יב ומזה המין הוא ג"כ מה שמצאנו כי־אלקים | שופט הוא סלה
(תלים כ' ו) וזר הוא מה שמצאנו כי־רבים לחמים לי מרום
(שם נ"ו ג') וכן מצאנו שני פעמים משגב לנו אלקי יעקב סלה (שם
מ"ו ח' וי"ב) ואין זה אלא שבעל הטעמים מרמז לנו סירוס המקרא שמהראוי להיות
ב' צבאות עמנו אלקי יעקב משגב לנו סלה. וכן הראוי כי לוחמים לי רבים
ממרום וכמ"ש הראב"ע שמלאכים לוחמים בעגורי ודלא כפיר"שי שתיבת מרום
מוסב על ה' יושב מרום דאז היתה ראוי' להיות תיבת רבים בקדמא שמופסקת פחות
מן תיבת לי וכמ"ש לקמן פי"ג. אבל במקום שאין סירוס לא יבא הג"ר קודם
המונח כ"כ הג"ר ובזה תבין שהנוסחא הנכונה היא איש אשר | אין־מעצר
לרוחו (משלי כה כח) ודלא כי"ק אשר | אין מעצר לרוחו שלא יבא
הג"ר קודם המונח ב"כ הג"ר אלא השלשלת וכמ"ש ותו דתיבת אשר מופסקת
יותר מתיבת מעצר אלא ודאי שהוא במקף וכפי האופן השני הנ"ל פ"ט:

יג האופן הרביעי כשהמלה השלישית מופסקת והמלה הראשונה מופסקת
פחות שאז אם המלה שבס"פ קצרה שבמלאת השני' והשלישית בטפחא
מונח אז רואין אם המפסיק הראשון במלת הטעם יהיה במהפך כמו עד יכרה
לרשע שחת (תלים צד יג) ואתה נותן להם את־אכלם בעתו (שם
קמה טו) ודומיהם רבים. ואם הוא בשם אז בפעל יבא הקדמא כמו אחסה
בסתר כנפיך סלה (שם סא ה) וכ"ש כשיש לקדמא משרת כמו באלקים
שמו אלקים לנגדם סלה (שם נד ה) וכן ושמך לעולם נודה סלה
(שם מד ט) ודלא כי"ם ושמך בשלשלת ואפשר שהוא כיון ולעולם נודה סלה

דחוטים · ומה שמצאנו היו זרוע לבני-לוט סלה (שם פג ט) לפי שאם לפעל היו הורחת מלת הטעם · ומזה המין הוא מעת דגנם ותירושם רבו (שם ד ח) וכא מונח עולה מפני שהיא מלה מותאמת וכי"ם מעת בקדמא מלת שמצאנו מתי תעשה ברדפי משפט (שם קיט פד) צידה שלח להם לשבע (שם עח כה) וכן מגן וחרב ומלחמה סלה (שם עו ד) לכאורה הוא מזה המין שפי' של ומלחמה וכלי מלחמה והנה המגן הוא כלי להצלה תא"כ חרב וכלי מלחמה שהם ללחום · ודוקא במלה מותאמת בת שתי תנועו' מנוחנמום אבל במלה בת יקד ותנועה או במלה ארוכה מצאנו תאמי נגינות כשהיא מותאמת כמו ואותי תביא במשפט עמך (איוב יד ג) חרפתם אשר חרפוך יי' (תלים עט יב) ומזה המין ואתה נשאת עון חטאתי סלה (שם לב ה) שתיבת ואתה מופסקת יותר מן תיבת נשאת ופחות מן תיבת חטאתי ע"כ בא בקדמא פסקיו :

יד כל"א שהמלה שבס"פ קצר' אבל אם המל' שבס"פ ארוכה שאז המל' השני' והשלישית במרכא ג"ר יהי' המפסיק פחות שבמלה ראש נה מרכא כמו מצרים כוש תריץ ידיו לאלקים (שם סח לב) ומה שמצאנו לפנים כן לב האדם לאדם (משלי כז יט) שבא תיבת כן כמהפך ולא במרכא עיין פ"ח בספרים מדויקים שמצאתי כן-לב במקף ואולי כמלט מהיקף והוא הנכון כי טבע הג"ר שיבא מרכא לפניו (וכי"ם גם בפסוק לא תדע נוקמאות סוכות) שהרי עיניכו רואות בפסוק אך הבל כל אדם סלה (תלים לט יב) אך במהפך ובפסוק אך-כל הבל כל אדם נצב סלה (שם לט ו) אך במרכא בואיל שבא המשרת בנגב ויקדמהו הג"ר ומזה המין אודך טוב שכן קרוב מאח רחוק (משלי כז י) וכן השחיתו התעיבו עלילה (תלים יד א) השחיתו והתעיבו עול (שם נג ב) כמ"ש פ"י ועיין פט"ו :

הג"הה

אמר שמ"ר בי"ם לב-האד' במקף ולפ"ו נ"ל לב במתג כי לא יהיה בא נרא: אחר ת"ב כי מלת לב הוא בני"ריכן בקונקירדנצ"יא מונה זה בין אותם שהם בני"רי לכ"ו הוא נומא חבירו של כי לא-תדע הנ"ל פ"ח :

טו האופן החמישי כשהמלה השני' מופסקת פחות מן המלה השלישית שנוהג דין מהירות המכטא כיגד היתה המלה שבס"פ קצרה שבאתא השלישית במונח מפסיק יתהפך המפסיק שבמלה שני' לטפחא משרת המונח וישרתהו הקדמא כמו ימלט נפשו מיד-שאול סלה (שם פט מט) ודלא כו"ם ימלט במרכא ונפשו בג"ר דודאי שאול מופסק יותר מן נפשו ומן העטית עליו

עליו בושת סלה (שם פט מו) וכן מצאנו אפי' במלה מותאמת ובניתי לדור ודור כסאך סלה (שם פט ה) אע"ג שהי' מלה מותאמת לפי שרהוטה תיבת ובניתי לתיבת כסאך והתיקון שבכלם ע"י קירום ימלט מיד שאול נפשו העטות בשת עליו ובניתי כסאך לדור ודור שהפעל יהיה סמוך לשם · ואם הראשונה רהוטה לשני' והמלה מותאמת יבאו תאמי נגינות כמו אודה שמך יי כי טוב (שם נד ח) ינאץ אויב שמך לנצח (שם עד י) וכמדומה שמזה המין הוא הליכות אלי מלכי בקדש (שם סח כה) וכי"ם הליכות במונח יורד והוא ט"ס כי המונח משרת את הטפחא מפסיק ולא את הטפחא משרת ואפשר שהוא ממין הרביעי הנ"ל פי"ג · ומה שמצאנו יאר פניו אתנו סלה (שם סז ב) תכין בטובתך לעני אלקים (שם סח יב) הם מזה המין אלא שאלה הם במלה מותאמת מצומצמת והמלה ראשונה רהוטה לשלישית מש"ה נשתנו בהם התאומים מורקא-מהפך למהפך-מרכא ומזה המין הוא אעשה בקר עם עתודים סלה (שם סו טו) ודלא כי"ם אעשה בקר בשני מפסיקים רצופים או שהוא מאופן הרביעי הנ"ל פי"ג הואיל שאינו לפי הכונה להיות תיבת אעשה מוסב עליו ואחר עמו אעשה עם עתודים · וגם מזה המין הוא את גאון יעקב אשר אהב סלה (שם מז ה) ונמלט אף מקיקע"ש המסר:

טז בד"א כשהס"פ במלה קצרה היא הס"פ במלה ארוכה שאז המלה השלישית בג"ר יבאו שני מרכות רצופים והשני הוא מפסיק כמו ערבה לו לחם לנערים (איוב כד ה) וה"ה כמהדורות המכבה שלפני ג"ר אע"פ שיש להס"פ משרת כמו לב מצות יי ברה מאירת עינים (תלים יט ט) המורם מזה שהנוסחא הנכונה היא שריה ובארם מבין יודע כן יאריך (משלי כח ב) ודלא כי"ם וכאלם בטפחא שלא יבאו טפחא מרכא אלא לפני ג"ר שהוא ב"כ האחרת אבל בשתי ג"ר יבאו שני מרכות רצופין בין כשהאופן הרביעי פי"ד שהראשון מפסיק כמו ריבה זכור חרפתך מני נבל כל היום (תלים עד כב) ובין כשהשני מפסיק כמו בנדון דידן וכמ"ש :

יז היה לפני הג"ר מפסיק פחות שלפניו משרת ולפניו מפסיק עוד פחות ממנו בין שיש להג"ר משרת ובין שאין לו משרת והוא המפסיק הפחות מרכא מפסיק וישרתהו הזרקא עבד עבדים והמפסיק עוד פחות שלפניו והוא מהפך כמו ברוך אלקים אשר לא הסיר תפלתי וחסדו מאתי (שם סו כ) ובי"ם תיבת הסיר בתאמי נגינות זרקא מרכא ובי"ם תיבת אשר במרכא והנכון

כמ"ש ויגיד עליו ריעו הזאת ביום הציל־ה' אותו מכף כל־איביו ומיד שאול (שם יח א) ופסוק שלם ברוך ה' כי־הפליא חסדו לי בעיר מצור (שם לא כא) עיין ש"ג פ"ט :

השער השני בניתוח התנאים מן הס"פ עד המרכא מפני שנשתנה האתנח ובו ז' פתחי':

א כבר בארנו ש"א פ"א שכאשר יהיה מקום שנחה האתנח בתיבה הסמוכה לס"פ ישתנה למונח עולה ויורשהו טפחא עולה ואז תהיה המלה המופסקת פחות שלפניו בטפחא כאלו האתנח במקומו . וכיוצא דוקא כשהתיבה שבס"פ קצרה אז ישתנה האתנח למונח עולה ויקדם לו הטפחא וסוף לא יבא הג"ר בפסוק ההוא כמו יראנו טוב נסה־עלינו אור פניך ה' (שם ד ז) ודלא כי"ם שתיבת נסה־עלינו בג"ר ואור פניך בטפחא מונח יורדים . ומזה המין הוא חסד וירדף איש־עני ואביון ונכאה לבב למותת (שם קט טז) ודלא כי"ם ואביון באתנח ונכאה לבב בטפחא מונח יורדים כי לבב מפסיק יותר מן ואביון עיין ש"א פ"א :

ב ומה שמצאנו יום יום יעמס־לנו האל ישועתינו סלה (שם סח כ) ולא בא יעמס־לנו בטפחא יש ליישב על א' משני דרכים או שנאמ' שפסוק זה אינו ראוי לאתנח כלל ומה שלא בא האתנח על תיבת יום יום לפי שהוא בעל שני מאמרים שונים שחלק הראשון שבח והחלק השני תפלה ומש"ה ראוי בענם וראשונה להמרכא המפסיק הגדול אמנם בחלק השני יהיה המפסיק הגדול יעמס־לנו כי תיקון המאמר הוא האל יעמס־לנו ישועתינו סלה כאלו אמר ה' יעמוס־לנו ישועה נצחית ולפ"ז הוא כפי האופן השני הנ"ל ש"א פ"ט ובאו תאמי נגינות על תיבת האל המותאמת במקום מהפך פסקיו . או שנאמר כפי מה שמצאנו בספרים מדוייקים תיבת יעמס־לנו ברביע לבד שהוא המפסיק הגדול מן הטפחא ותאמי התאומים שבמלת האל במקום טפחא והמונח עולה במקו' אתנח ויהיה תיקון הפסו' יעמס־לנו ברכה האל שהוא ישועתינו סלה והמוסר יבחר :

ג היה האתנח במלה הסמוכה לס"פ והמלה שבס"פ קצרה ואין להאתנח משרת אם יש להטפחא משרת ישתנה האתנח למונח עולה והטפחא לשפחא

הג"הה

אמר שמו"ר הגאון המחבר שמעתי מרבני כמ"ש והמוסר יבחר לכן ברוח נבונתי בחרתי לי הדרך השני כי הדרך הא' אינו ברור לפי שא"א בשום פנים שיבא עולה ויורד בפסוק שאין בו אתנח או ב"ב כמו שאוכיח לקמן ש"ד פ"א ע"ש ומה שאמר הר' כפי האופן הב' היתה ראוי' להיו' תיבת האל במהפך פסקיו אף שהיא מותאמת כמו אלקים ישב על־כסא קדשו (שם מז ט) אדני בעיר

לטפחא עולה ושרתהו טפחא יורד ושמפסיק פחות שלפניו כשלשלת קטן שהוא קטן מהטפחא מפסיק כמו

הצדיקים למען לא־ישלחו הצדיקים בעולתה ידיהם (תה קכה ג) וכמ״ש בדין שלשלת הקטן ש״ג פי׳ כותיבת הצדיקים השני מופסקת יותר מן תיבת למען ופחות מן תיבת בעולתה ודלא כי״ם **למען לא־ישלחו הצדיקים בעולתה** דודאי תיבת בעולתה מופסקת יותר מן הצדיקים השני. ואם גם להטפחא אין לו משרת ישתנה גם הטפחא מפסיק לחוכם עולה והמפסיק הקטן שלפניו שלשלת קטן ושרתהו מתהפך כמו

לנפשי אין ישועתה לו באלקים סלה (תה ג ג) כי תיבת לו מופסקת יותר מן ישועתה ופחות מן באלקים וכי״ם תיבת לו בטפחא והנכון כמ״ש:

בעיר׀ צלמם תבזה (תה עג כ) שתיבות ישנ ובעיר ג״כ מותאמו׳ והם כמוג זה פסקי׳ ודומיהם רבים. אבל לדרך הב׳ הכל כיוא שבמונח שבתיבת ישועתינו הוא ב״כ האתנח והתלומים שבתיבת האל הוא ב״כ הטפחא והוא ממש כמו פסוק חונה מלאך ה׳ סביב ליראיו דלקמן כ״ה אלא שתיבת ליראיו מוטעמות בג״ר לפי שהם״פ במלה ארוכה ומלאך ה׳ בשלשלת שוכפי׳ פחות מן התלומי׳ ב״כ הטפחא שבתיבת סביב נמצא״כ יעמס־ לנו האל ברביע שמפסיק יותר מן התלומים ב״כ הטפחא שבתיבת האל אך לא ידעתי לסיק דעתו כמ״ש יעמס־לנו ברכ׳ הא׳ שהו׳ ישועתינו סלה דנשמע מדבריו שסלה קאי על ישועתינו קשה לפ״ז אין תיבת ישועתינו ראוי׳ לאתנח לכן אחרו כזיקות עפרות רגליו כדאה שגם לפי הדרך הב׳ קאי סלה על יעמס־לנו ואין חילוק בין ב׳ הדרכים רק בתיבת ישועתינו דלפי׳ הא׳ קאי על יעמס־לנו יעמס־לנו ישועה ולפי׳ הב׳ קאי על האל ותיקון הפסוק הוא כן **יעמס־לנו האל** שהו׳ **ישועתינו** ברכ׳ **סלה** וסירים יש כאן כאלו נכתב יעמס־ לנו ברכה סלה האל שהיא ישועתינו ובא הכל על נכון כנלענ״ד ברור ואחר העיון יש לכלול דברי בדבריו הקודמים ודוק היטב:

ד **היה** פס״פ במלה ארוכ׳ ויוקום האתנ׳ בתיבה הסמוכ׳ ישתנה לג״ר והואיל שאין להם״פ משרת שוב לא יבא הטפחא קוד׳ הג״ר אע״פ שיש להג״ר משרת שלא יהיה המפסי׳ פחות שלפניו רביע כמו **כי־גבר עלינו׀ חסדו ואמת־יי לעולם הללויה** (תה קיז ב׳ פסוק שלם) ואם משרת הג״ר במלה מותאמת ושרתהו תאמי נגינות כמו **ברוך יי׳ מציון שכן ירושלים הללויה** (תה קלה כא פסוק שלם) וכן **בחצרות׀ בית־יי׳ בתוככי ירושלים הללויה** (תה קיו יט פסוק שלם) וכן **מלכו ועשה חסד׀ למשיחו לדוד ולזרעו עד־עולם** (תה יח נ״א):

ה **אין** להם״פ משרת וגם אין להג״ר כ״כ האתנח משרת ג״כ לא יבא הטפחא לפניו אף שאם יש לא המפסי׳ פחות שלפני הג״ר משרת ויבאו טרחא והדרכא למפירות המבטא כמו **לתושיה ודע כי־ישה לך אלוה מעונך** (איוב יא ו) והשלשלת

הוא מפסיק יותר מן לך ופחות מן אלוה כי הם"ס של מעונך היא מ"ס הקטנה כאלו אמו' מפני עונך והג"ר כ' מקום אתנח וי"ס שתיבת ודע כפזר והנכון כמ"ש . ואם גם להמפסיק הפחות ההוא אין לו משרת אלא יש לפניו עוד מפסיק פחות שיש לו משרת ישתנה הטפחא למרכא והמפסיק הפחות לטפחא משרת ויהיה מהירות המבטא כמו קודם האתנח דלקמן ש"ג פ"ו כמו

זכרתי משפטיך מעולם יי ואתנחם (תהלים קיט נב פסוק של"ס) כי תיבת מעולם מופסקת יותר מן משפטיך ופחות מן ה' א"כ היינו דוקא קודם השם שכן כשתנה הטפחא למרכא קודם האתנח כ. והאתנח כא"ב וכמ"ש ש"ג פ"ז אבל אם אין הג"ר השם ישתנה הטפחא למונח עולה וי' זה המפסיק הפחות שלשלת כמו **אשרי שיאחז ונפץ את עולליך אל הסלע** (שם קל"ז ט פ"ס) ומשרת השלשלת מהפך ואלא. וכפץ מופסקת יותר מן שיאחז ופחות מן עולליך כי תיקון הפסוק הוא אשרי שיאחז את-עולליך וכפץ אל-הסלע . היתה הטפחא במלה מוחלטת ישתנה לתאמו כגיבות ולא למונח עולה כמו , **חנה מלאך יי סביב ליראיו ויחלצם** (שם ל"ד ח' פ"ס) כי פי' הפסוק הוא חונה מלאך ה' סביב העולם למען יראיו וכמלא סביב מופס' יותר מן ה' ופחות מן ליראיו ולא כא האומים כהיכת חונה מפני שהוא מהפך מפסי' שתיבת מלאך-ה' ארוכה מאד כדין הפשטא שלפני הז"ק ככ"א ספרים :

ויש להם"פ משרא ואין להג"ר כ"כ באתנח משרת ולפניו מפסי' פחו' שאין לו משרת הראוי לטפחא ישתנה למרכא ויבא לפניו קדמא פסקיו הפחות ממנו כדין מהירות המבטא כמו **לא שלותי ולא שקטתי ולא נחתי ויבא רגז** (איוב ג כד פ"ס) שהרי תיבת שקטתי , מופסקת יותר מן שלותי ופחות מן . נחתי שהוא ג"ר ב"כ האתנח : מיהו אם הג"ר במלה ארוכה וגם המלה הראוי' לטפחא היא המלה ארוכה ו מופסקת אזי ישאר הטפחא במקומו כמו **גם עדותיך שעשעי אנשי עצתי** (תהלים קיט כד פ"ס) **הט לבי אל עדותיך ואל אל בצע** (שם קיט ל"ו פ"ס) והוא במקו' הראוי לטפחא וכמ"ש ש"ג פ"ג לפני האתנח . היה להטפחא משרת ישתנה הטפחא למרכא כמו **כי מלך כל הארץ אלקים זמרו משכיל** (שם מ"ז ח

הג"הה

אמ"ר שמ"ר ואתי המעיין אל תתמה על התפן חסר הגאה המחבר פסי' לקרא בספיע חריפא כיכן לאתי ג"כ בזוהר"ר מש"ה למושכינו כם' תקי"ה למש"ה במאמר ב' חלק ב' ופי' כן פסוק טרח' נתן ליראיו וז"ל או יאמר כי בעבור יראיו גם פני כל אף אם יהיו בהם פשעים ובלתי ראוי' לקבל שפעת יפעתיו והו אומרו טרף נתן לו יראיו כי הוא יתן טרף וניזון לכל האומה הישראלית אף כי יהיו בהם עוברי רצונו כי בעבור יראיו שבגית בכל הכללו וכו' ולמ"ד ליראיו הוא למ"ד בעבור וכו' עכ"ל :

פ״ט) אתנח לאו דווקא קודם השם שכן כשתנה הטפחא למרכא קודם האתנח כשהאתנח בשם אלא אפי׳ אם אין הג״ר בשם כמו לבו רכו דבריו מ שמן והמה פתחות (שם נה כב) שכל שאין לג״ר משרת לא יבא לפניו טפו זא עם משרת • אמנם מצאנו גבפרש שדי מלכים בה תשלג בצלמון (שם סח טו פ״ש) ופשוט הוא כפי׳ הפסוק כשיפרוס יי׳ מלכים באו ץ אז תשלג בצלמון וא״כ קשה למה לא כא כמו לא-שלותי הנ״ל בקדמא הגם לא-שקטתי היה ראוי להיות בתאמי כגיכות ואפשר שנשתנה ונקוק זה מחמת קירוב הטעמים א״כ שאכי תיפא ולא-שקטתי שהוא ארוכה דאין כוהג לפניה דין מהירות המבטא מש״פ הכא כוהג דין מהירות המבטא לפני היאת מלכים שאיכה ארוכה וכן עיקר עיין פ״ה ועיין מ״ג פי״כ כדין השלשלת הקטן שלפני האתנח • והנה מצאנו תברך קמו | ויבשו ועבדך ישמח (ספ׳ קט כח) מהפך פסקיי במקום מרכא ב״כ הטפחא מפסיק וזהו מורה על אמרון תיבה כאלו כתיב קמו ועלי ויבשו והוא דוגמת קסם | על-שפתי-מלך (משלי ו׳ י׳) שיתבאר לקמן בדיני אתנח ש״ג פ״ד :

ז היה להם״פ משרת. וגם להג״ר ב״כ האתנח משרת יקדמהו הטפחא כמו עשיתי למען תצדק בדברך תזכה בשפטך (תלים נא ו) ומצאנו שפכו דמם | כמים סביבות ירושלים ואין קובר (שם עט ג פסוק שלם) ואין זה אלא שתיבת כמים ראוי׳ לרביע בעלם וראשונה שפכו דם בכל מקום וגם סביב ירושלים מש״ה באו תאמי כגיכות במקום מרכא וכמ״ש ש״ג פ״ח בדיני רביע קודם האתנח :

השער השלישי בכיתות המאמר קודם האתנח עד המרכא מפסיק או על ראש הפסוק וכו כ״ט פתחים

א כאשר והיה האתנח במלה ראשונה שאמר העולה ויורד אם הוא במלה ארוכה ישאר במקומו כמו יערות ובהיכלו כלו אמר כבוד (שם כט ט) אתכם עד-אנועלא-אסיר (איוב כו ה) וה״ה במלה בת יתד והכועה כמו ואישה הקיצותי כי (תלים ג׳ו׳) צדיק יי כצנה (שם ה יג) אבל במלה בת שתי תכועו׳ ישתנה לפזר כמו תפעלון בארץ חמס ידיכם (שם נח ג) שהרי תיבת בארץ מופסקת יותר מן ידיכם :

ב וכאשר והוא מקום האתנח , בראש הפסוק. ישתנה תמיד לפזר כמו בני אם-יפתוך חטאים אל-תבא (משלי א י) ואפילו במלה ארוכה כמו הללויה הללי נפשי את-יי (תלים קמו א) :

ג היה

ג היה לפני האתנח מלה אחת אחר העולה ויורד או בראש הפסוק ישרתהו מרכא כמו אויביו קדקד שער (שם סח כב) בלילה עם־לבבי אשיחה (שם עז ז) ודלא כי"ס עם־לבבי כמונח · וכן נאלחו אין עשה־טוב (שם יד ג ונג ד) ודלא כי"ס אין כמהפך וי"ס אין עשה בשני מונחין וכן בראש הפסוק כמו בפקודיך אשיחה (שם קיט טו) ואפי' אם האתנח במלה ארוכה כמו מה־אהבתי תורתך (שם קיט צז) אא"כ כשראוי בעצם וראשונה להפסק ישא טפחא מפסיק כמו לך־אני הושיעני (שם קיט צד) אליו פי־קראתי (שם סו יז) תחי־נפשי ותהללך (שם קיט קעה) הר־אלקים הר־בשן (שם סח יו) תנה־עון על־עונם (שם סט כח) :

ד ואשר הם שלא כמנהג מלאכו קסם | על־שפתי־מלך (משלי טז י) במהפך פסקיו המורה על מדרון קסם יש על שפתי מלך או קסם ראוי להיות על שפתי מלך מש"ה בא המהפך במקו' טפחא ° ומזה המין שם פחדו פחד (תלים יד ה) מהפך פסקיו במקום טפחא שמוסב למעלה שם במקום שאכלו עמי והמהפך בזה הוא כטבע היתיב בא"ד ספרים לבא במלה זעירא ומזה המין מלאכו כמו קודם ג"ר כ"כ האתנח כמו תברך קמו | ויבשו (שם קט כח) וכמ' ש"ש כפ"ו

° אמר שמ"ר מלאכו עוד חיל | כי־ינוב (תלים ס"ב י"א) והוא ג"כ לסיבת הקיצור לשון שבפסוק כי תיבת ינוב הושאל לחיל ועיקר לשון תנובה איננו שייך כ"א בפירות ולמנחי האדמה ותיקון הפסוק הוא חיל כי יתרבה כמו תנובה אבל אין לייסב שהמתג שבתיבת כי הוא במקום משרת דמ"נ תיקשי שראוי להיות תיבת חיל בטפחא מפסיק אלא נמוורתא כדשנינן מעיקרא : תרב | גדלתי (שבעת כח) עיין פכ"ב:

ה ובמלה מוטעמת שאחריו פסק כמו קודם שם יבאו תאמי הכגינו' כמנהג כמו הושיעני | אלקים (שם סט ב) אבל משרת הג"ר כ"כ האתנח הוא זרקא־מהפך כמו מתלבים בה (שם סח טו) עיין ש"כ פדה"ו · ואשר הוא שלא כמנהג הושיעה נא (שם קיח כה) וכמ"ש ש"א פ"ו :

ו היו לפני האתנח שתי מלות אם הראשונה מופסקת יהיה משרת האתנח מונח והמלה המופסקת בטפחא מפסיק המנוקד תמיד קודם התיבה כמו כמוהם יהיו עשיהם (שם קטו ח' וקל"ו י"ח) ואם יש גם קודם הטפחא מלה מחוברת ישרתהו תמיד המונח כמו ואם־לא ישמעו בשלח יעברו (איוב ל"ו י"ב) · °היו לפני האתנח שתי מלות והשניה מופסקת אם האתנח במלה ארוכה [illegible]

הגה"ה

° אמר שמ"ר מלאכו בקצת נוסחאות ויצמדו לבעל פעור (תלים ק"ו כ"ח) וכן בכל הנוסחאות בהשפטו יצא רשע (שם ק"ט ז') ועוד

ועוד מתי מעט ובא כהם הטפחא מפסיק עם משרתו בתיבה אחת כמו שמצאנו בא"ך ספרים מרכא טפחא בתיבה אחת ח' פעמים ונמסרו במסו' כפ' אנוור ובא הטפחא קודם המונח לפי שהוא טפחא מפסיק ודרכו להנקד בראש התיבה ואעפ"כ ננגנים אותו . אחר הנגינה והוא כמו האחור וקדם שבא"ך ספרים . כן שמעתי מהגאון המחבר :

לרוקע הארץ על־המים (תלים קל"ו ו') לעשה השמים בתבונה (שם קל"ו ה') אבל אם אין האתנח במלה ארוכה ישתנה הטפחא למונח מפסיק וישרתהו ג"כ מונח ויבאו שני מונחים רצופים כמו אם־אתן שנת לעיני (שם קל"ב ד') אשפוך לפניו שיחי (שם קמ"ב ג') ומצאנו לדעת חכמה ומוסר (משלי א' ב') שאינו חושב התנועה קלה של הוי"ו ומוסר ונחשבת לתיבה בלתי ארוכה ודין מלה בעלת מתג כדין מלה ארוכה לכל דבר :

ז בד"א כשאין פסק לפני האתנח אבל כשיש פסק כגון שהאתנח בשם או כינוי שתי תיבות הדומות ובאו ב' מלות קודם האתנח אז אם המלה הראשונה מופסקת ישרת המרכא את האתנח כמו אויב חרף | יי' (תלים ע"ד י"ח) וי"ס חרף במונח והנכון כת"ש . ואם המלה השני' מופסקת יבא תחתי' מרכא מפסיק וישרתהו טפחא משרת הנקוד תמיד במקום הנחת הטעם כמו יודוך עמים | אלקים (שם ס"ז ו') וי"ס יודוך עמים בשני מונחין ואנו מצאנו על־מה נאץ רשע | אלקים (שם י' י"ג) למה תישן | אדני (שם מ"ד ד"ד) ורבים דכוותייהו . וי"ס שעשועים יום | יום (משלי ח' ל') על־דלתותי יום | יום וי"ס שניהם במונח . וכן כאשר עשה־לי כן אעשה־לו (שם כ"ד כ"ט) ואפשר הוא מפני קירוב הנגינות וי"ס גם זה במונח כמשפט :

ח בד"א שהמפסיק הפתוח שלפני האתנח הוא הטפחא במקו' שראוי להיות טפחא בא"ך ספרים אבל במקום שראוי להיות בא"ך ספרים זקף יבא כאן הרביע כמו יצילני מאיבי עז (תלים י"ח י"ח) ויגיד עליו ריעו יצילני מאויבי עז (שמואל ב' כ"ב י"ח) ומזה המין הוא סיגים השבת כל־רשעי־ארץ (תלים קי"ט קי"ט) שבודאי יש כאן חסרון כהתוך סיגים כן השבת כל רשעי ארץ . וכן כי תאמרו איה בית־נדיב (איוב כ"א כ"ח) יומם ולילה יסובבוה על־חומתיה (תלים נ"ה י"א) ואם גם המלה שלפני האתנח ראוי' להפסק והוא ותיבת האתנח הם מלות ארוכות מאוד יבא

רביע ספתא אתנח כמו רכב על דבר אמת וענוה צדק (שם מ"ה ה'):

ט ואשר יבאו שלא כמשפט מלאכו והנצל כי באת בכף רעך (משלי ו' ג') והוא מאמת קירוב הטעמים וזה מורה על מקרון במאמר והתיקון הוא כי באת באמרי פיך בכף רעך לפי ענין הכתובים הקודמים ומזה המין הוא כי ׀ לא אל חפץ רשע ׀ אתה (תלים ה' ה') שמאמת הפסק כשתבא המונח ב"כ הטפחא לתרכא וישרתהו הזרקא עבד עבדים שנמלט מהיקף וגם המהפך שנתיבה לא והמהפך פסקיי שבתיבת כי הוא כמשפט עיין ש"א פי"ז:

י באשר תהיה המלה המופסקת הסמוכה לאתנח בלא משרת ולפניה מפסיק פחות שיש לו משרת כנהג דין מהירת המכטא שהמפסיק פחות ההוא היה ראוי להיות בקדמא פסקיו ושתבא למונח משרת הטפחא וישרתהו מונח עולה שהוא ב"כ משרת הקדמא כמו וימטר עליהם מן לאכל (שם ע"ח כ"ה) שתיבת עליהם היתה ראוי' להיות בקדמא ובשתבא לתוכח משרת המונח מפסיק ב"כ הטפחא כמ"ש פ"ו וכן טפלו עלי שקר זדים (שם קי"ט ס"ט) ואפילו אין המשרת במלה ארוכה יהיה מונח עולה וה"ה כשהאתנח במלה ארוכה שיקדמנו הטפחא ובא מהירות המכטא הזה קודם הטפחא כמו ישמח צדיק ביי (שם ס"ד י"א) ישלח בהם ערוב (שם ע"ח מ"ה) ואע"ג שאלו בא הקדמא לא ישרתהו המונח עולה במלה שאינה ארוכה כמ"ש לקמן פ"ז מ"מ כשנשתנה במהירות המכטא יבא המונח עולה חוץ כשיהיה המשרת מלה הטעם אז יבקר במהפך כמו *אשרי הגבר אשר תיסרנו יה (שם צ"ד י"ב). היה המשרת במלה מותאמת יבא תמיד תאמי כבינות כמו גדול יי ומהולל מאוד (שם מ"ח ב' וקמ"ה ג'). אמר נבל בלבו אין אלקים (שם נ"ג ב') וגם במהירות המכטא קודם הג"ר ב"כ האתנח יבא תאומים במלה מותאמת כמו זבחתי דלעיל ש"ב פ"ח.

ואם

הג"הה

°אמר שמ"ר יש להפליא על טעמי הפסוק הזה הפלא ופלא שמוטעם תיסרנו במונח ב"פ הטפחא מפסיק. והגבר במפסיק פחות ממנו וכל משכיל בהשקפה ראשונה יראה ולבבו יבין שתיבת הגבר מופסקת יותר מתיבת תיסרנו ולכן נראה לי דלכאור' יש לתמוה איך אמר תיסרנו יה הלא מפי עליון לא תצא הרעות רק הרע הבא על האדם הוא נגד המקבל אך לפי מה שדרשו חז"ל בברכות (דף ה' ע"א) על פסוק זה אלו הן יסורין של אהבה כל שאין בהם ביטול תורה שנאמר אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו א"כ הרעה זו

הטכה

ומזה המין הוא לא נין לו ולא נכד בעמו (איוב י"ח י"ט) אלא שכמלט מהיקף עיין פט"ז :

יא ואשר יבאו שלא כמנהג מלאכו את אשר יאהב יי יוכיח (משלי ג' כ') כי את כמלט מהיקף ע"פ המסרה . ומזה המין הוא עדה נא גאון וגובה (איוב מ' ה') וכי"ם עדה בלא במקף ועיקר וכן חגור חרבך על ירך גבור (תלים מ"ה ד') וי"ם חגור כמתג או כמרכא ועיקר :

כטבה היא לפ"ז יתוקן הפסוק ע"י סירוס אשרי הגבר אשר תיסרנו ומתורתך תלמדנו יה ונקאי תיבת יה על הטבה אשר כמשך מן היסורין דהיינו שאין בהם ביטול תורה והוכפל שכרו וכדי לרמז זה החכים מניח הטעמים והטעים תיבת תיסרנו בטעם מפסיק להורות שתיבת יה אין מקומה כאן רק בסוף הפסוק . ומ"ש שתיבת אשרי במהפך לפי שהיא מלעיל הטעם ולא תיקשי מפסיק וישב יי לי כצדקי (שם י"ח כ"ה) שתיבת וישב היא מעל ואעפ"כ היא במהפך לפי שמצאתי בספרים מדויקים וישב־ה' במקף :

יב ומהירות המנגח בקירוב הנגינות יתהפך לשלשלת קטן ושרתהו המהפך כמו היתה איש | אש בחיקו (משלי ו' כ"ז) כי איש מופסק מאות מן אש ויש קירוב הנגינות בין שלשת הטעמים מש"ה בא איש בשלשלת ולכבוד השלשלת עלה אליו המונח ב"כ הטפחא וכן כי | לוית חן הם לראשך (שם א' ט') ובא לפניהם המהפך פקקיו בתיבת כי כמנהג . ומזה המין הוא לך דומיה | תהלה אלקים בציון (תלים ס"ה ב') והואיל שהמלה הראוי' למונח ב"כ הטפחא היא מתאמת בשתבה לזרקא־מרכא ובא לפנין השלשלת הקטן אע"ג שאין כאן קירוב הטעמים ויש מהירות המנגח לפני השלשלת שבהפך, הקדמא שבתיבת דומי' למונח עולה . ומצאתי ג"כ זה השלשלת הקטן לפני ג"ר ב"כ האתנח וכמ"ש ש"כ פ"ג ה"ו ע"ש :

יג היה לטפחא משרת או שהיה למונח ב"כ הטפחא משרת וכו' לפניהם מפסיק פחות יבא המהפך פקקיו וב"כ כמו שם אצמיח קרן לדוד (שם קל"ב י"ז) וכשיש לו משרת יבא הקדמא ושרתהו המהפך כמו כי שם צוה יי את־הברכה (שם קל"ג ג') כי יחדיו בקר למו צלמות (איוב ד"ד י"ז) אבל כשאין לו משרת אפי' במלה שאינה זעירא יבא המהפך כמו יזכר | עון אבתיו אל־יי (תלים ק"ט י"ד) ואפי' במלה ארוכה כל שאינה ראוי' למתג יבא המהפך קודם הטפחא וב"כ כמו כל־הארץ | ישתחוו לך (שם ס"ו ד') וכן יבא המהפך במלה ארוכה קודם מהירות המנגח שלפני הטפחא וב"כ כמו

למונצת

למנצח ׀ על־יונת אלם רחוקים (שם נ"ו א') ומה שלא בא תיבת על
יונת בהאמו בגיכות זרקא מהפך כמ"ש פ"ו לפי שהאמת שאין תיבת יונת מוטעמת
שהיא מלעיל מדין נסוג אחור אבל מלה ארוכה בעלת מתג יש להמתג דין משרת
ויבא הקדמא כמו נוראות בצדק תעננו (שם ס"ה ו') וייראו יושבי
קצות (שם ס"ה ט) :

יד ומצאנו מלה מוטעמת מלעלמת במונח עולה במקום מהפך פשטא כמו
פגוש דב שכול באיש (משלי י"ז י"ב) וי"ם פגוש במהפך
והראשון עיקר שכן מצאנו העז איש רשע בפניו (שם כ"א כ"ט) האם
אין עזרתי בי (איוב ו' י"ג) ושבע מלה מוטעמת מלעלמת לאהוב אח במונח
עולה ע"פ המוסי"קא וכמ"ש ש"א פי"ג :

טו ומה שמצאנו אז ׀ ישובו אויבי אחור (תלים נ"ו י') ולכאורה
היתה ראוי' להיות תיבת אז במהפך כמו למנצח ׀ על־יונת אלם
הנ"ל פי"ג . ידוע הדע שאין זה קדמא פסקיי ב"כ המהפך פסקיי שאז הוא המפסיק
הגדול ב"כ העולה ויורד וכמ"ש ש"ד פ"א כיפי' הפסוק אימו אז ביום אקרא וישובו
אויבי אחור אלא ה"פ אז כשהספור דמעתי שבנאדך ישובו אויבי אחור כשאקרא כי
ידעתי שאתה אלקים לי ומשגיח לספור דמעותי :

טז משרת של הקדמא המהפך וכ"כ כמו לא שלותי (איוב ג' כו) שפטני
אלקים (תלים מג א) וכמלה ארוכה או במלה בת מתג יבא המונח עולה
במקום המהפך כמו המעמך ישלמנה (איוב לד לג) צמאה נפשי ׀
לאלקים (תלים מב ג) וכמלה מוטעמת בין ארוכה בין קצרה יבאו תאומים כמו
ישבחהו רחם (איוב כד כ) הצילני מרמים (תלים כח טו) ודלא כי"ם
הבילבי במהפך לבד . ומצאנו מהדורות המכתא לפני הקדמא כפעל שלפני מלא
זעירא כמו בטחו בו בכל־עת (שם סב ט) וירדו בם ישרים (שם מט טו)
ומ"ה לא בא הפור שאלו במלטו מהיקף והם כמנהג עיין פ"ו :

יז ומה שמצאנו יומם ׀ יצוה ה' ׀ חסדו (שם מב ט) שבא מונח עולה
במקום מהפך והיה נראה מזה שמלה שהיא בת יחד קודם הנגינה יש לה
דין מלה ארוכה לענין זה אמנם אע"פ [illegible] ראוי להיות כפור כמו ה'

כי

כי חצי שדי עמדי (איוב ו ד) לכן נראה שיש כאן סירוס יומם יצוה חסדו ה' ושפיר הוא במונח עולה כדין משרת הרביע . ומה שמצאנו חנני יי ראה עניי (תלים ט יד) בר מוגי' דההוא דבי"ם ה' ברביע וכן היה נראה עיקר לכאורה לפי הכיתות אמנם לפי מ"ש לקמן פכ"ב מוכרח לומר מלכני ה' בקדמא והכרח ביותר לכך דינו כמלה ארוכה לענין זה שהרי מצאנו עוד מלשני בסתר (שם קא ה) :

יח היה הקדמא במלה ארוכה ובעלת מתג מצאנו שכשיש שו"א לפני המתג או יותר יבא המשרת עמו כתיבתו כמו ולרשע אמר אלקים (שם נ טז) וכן מה תשתוחחי נפשי (שם מב ו' ויב ומג ה') לפי שהמונח עולה במקום במתג ע"ג התי"ו ונשאר עדיין ב' תנועות קודם המתג דה"ל מלה ארוכה כראויה למונח עולה כמ"ש פט"ז :

יט כאשר יבא לפני הטפחא וכ"כ מפסיק יותר יבא הרביע הגדול שהוא במקום הזקף בא"ד ספרי' כמו אך ג' עשה אתי למען שמך (שם קט כ"א) ורבים דכוותיה . היה לפני הרביע עוד מפסיק יותר יבא ג"כ רביע כמו ישור על־אנשים ויאמר חטאתי וישר העויתי ולא־שוה לי (איוב לג כז פ"ש) כי הג"ר שבתיבת העויתי הוא במקו' אתנח שאין ולא־שוה מלה ארוכ' שהיא כסוג אחור עיין ש"א פ"כ . וכן לאמר לך אתן את־ארץ־כנען (תלים קה יא) וי"ס אתן את־ארץ כנ' מונחין והו' ט"ס דא"כ היה ראוי להיות אתן בטפחא מפסיק :

כ המפסיק פסק' שלפני הרביע הוא ג"כ המהפך פסקיי וב"כ כיצד אם אין להמפסיק פחות משרת יבא המהפך פסקיי כמו ואבואה אל־מזבח אלהים (שם מג ד) ואם יש להרביע משרת ובוא בתחלת פסוק או אחר העולה ויורד יתהפך המשרת למהפך פסקיי וכמ"ש לקמן פכ"ב היה להמפסיק פחות משרת יבא הקדמא פסקיי כמו יצוה יי חסדו (שם מב ט) עיין פ"יז והנה לא נשתנה הקדמ' למשרת הרביע כמו בטפחא הנ"ל פ"י מפני שאין מהירות המבטא כזה נוהג לפני הרביע כי אין בשת להקדמא לעשות עבודת עבד לפניו ולקדם לפני האדון . וכן כל שהמפסיק פחות הוא במלה ארוכה ישתנה לקדמא כמו לא־אשית לנגד עיני (שם קא ג) ואפילו במלה ארוכה שאינה בת מתג כמו מקולות מים רבים (שם צג ד) מש"כ לפני הטפחא כמ"ש פ"יג אבל אם אין

להרביע משרת ובא לפניו המהפך אף במלה ארוכה עיין פכ"ג :

כא משרת הרביע אם התוכה עולה כמו לְגִלְעָד וְלִי מְנַשֶּׁה (שם ס ט) וכן לִי גִלְעָד לִי מְנַשֶּׁה (שם קח ט) בתוכה עולה וי"ס לי מכשה במהפך איהו מצאנו מוכה עולה אף במלה זעירא ממש כמו מוֹאָב סִיר רַחְצִי (שם ס י וקח י) סיר במוכה עולה בכל הספרים וכן וּרְשָׁעִים עוֹד אֵינָם (שכקד לה) ובא ורשעים במהפך שאינה מלה ארוכה שאין התנועה קלה נחשבת לתנועה כמ"ש פ"ו :

ובמלה מותאמת יבאו תאמי נגינות כמו מְתֻקוֹ רִמָּה (איוב כד כ) ומזה המין הוא כִּי הוּא אֱלֹהֵינוּ (תלים צה ז) שהרי אין מהירו' המבטא כוהג לפני רבי' כמ"ש פ"כ שא דזה כמלט מהיקף א"כ דמהיר' המבטא כזה אשר שלש המלות רהטים זה לזה כוהג לפני הרביע וכן כִּי אֵין מַעֲנֶה (איו' לב ה) ומצאנו וּתְהִי עוֹד נֶחָמָתִי וַאֲסַלְּדָה בְחִילָה לֹא יַחְמוֹל (איוב ו י) וטעמי הפסוק הזה תמוהי' ובספרים מדוייקים מצאתי נֶחָמָתִי בשלש נגינות שבא משרת *הרביע עמו בתוכתו במקום המתג הואיל שקוד' המתג יש תאמי תנועות דינה במלה מותאמת והוא נכון ואפשר שבא כן מחמת חסרון מלה זאת ותהי עוד זאת נחמתי ובלי ספק שצ"ל רביע על הת"ו כי בכל הספרים מצאנו המהפך תחת המי"ת שלא כדין כי לעולם לא תבא הנגינה כ"א בתנוע' אחרונה או בתנועה שלפני האחרונה אלא שהרביע צ"ל על התי"ו ולכן בא משרתו במקום המתג ונשמט הרביע בשגגת המדפיסים שלא היו בקיאים בדיני טעמי אמ"ת :

הגה"ה

*אמר שח"ר מצאתי לו חבר לתיב' כמתאי נְרַנְּנָה בִּישׁוּעָתֶךָ (תלים כ' ו') שיסרתו תאמי הנגינו' לרביע בתיבתו וכן בכ"א ספרים מצאנו חמשה מלות בטעם מוכה רביע ובמס' במסו' פ' ויגש ע"ש :

כב והנה מצאנו רבים מאוד שיבא המהפך לשרת את הרביע במלה שאינ' מותאמת במקום מוכה עולה כמו כִּי תֹאמְרוּ אַיֵּה בֵית נָדִיב (שם כא כח) אמנ' זהו בראש הפסו' ואז לעול' יתהפ' המשר' למהפ' אע"ג שהמלה מותאמ' כמו יוֹמָם וָלַיְלָה (תלי' כב יא) יָשׁוּר עַל אֲנָשִׁים (איוב לג כז) כי הוא מפסיק וטבע ברביע הוא שיבא לפני והמהפך בראש הפסוק כמו פשט לפני ז"ק בכא"ד ספרי' ועיין פ"ג גבי תָרֵב גְּדֻלָּתִי איהו זה הרביע הוא כ"כ האתנ' ע"ש ובשתנה הטפח למהפך פסקי. ולפ"ז מה שמצאנו חָנְנֵנִי יְיָ (תלים ט יד) צ"ל ה' בקדמא כמ"ש פ"יז. אמנם מצאנו כַּפְשְׁכֶם תַּחַת נַפְשִׁי (איוב טז ד) שאין המהפ' בראש הפסו' ובמדומ' שגם זה מפסיק הואיל שבא לפניו פזר שהוא מפסיק יותר מהקדמא. אמנם מצאנו

קץ.

שער שערי נעימה שלישי

קץ שם לחשך (שם כח ג) וי"ם במונח יורד והיה ראוי להיות במונח עולה וי"ם במרכא וכן נראה עיקר שנמלט מהיקף שיש בין הנגינות תנועה מצומצמת פתח של הלא"ד · ומה שמצאנו מקולות מים רבים (תלים צג ד) אולי הקדמא שעל תיבת מקולו' הוא ג"כ העולה ויורד ובא שפיר מים במהפך כמו בתחל' הפסו' :

כג ואשר יבא שלא כמנהג מצאנו אתה נורא אתה ומי יעמוד לפניך מאז אפך (שם עו ח' פ"ש) שנקוד נורא במרכא ואפשר לפי שנמלט מהיקף שיש תנועה מצומצמת בין הנגינות וכן כל גוים אשר עשית (שם פו ט') שנמלט מהיקף שאז הי' הטעם שבתיבת אשר משרת להרבי' הי' ראוי להיות כל גוים בקדמא כמ"ש פ"ד (ולפי מ"ש פך"ב דאפשר שהקדמ' שבתיבת מקולות הוא כ"כ העולה ויורד אין משם הוכחה ומתיבת לא אשית כמו אין הוכחה שהי' מלה ארוכה ובת מתג משא"כ כל גוים שאף שהיא ארוכה איננה בעלת מתג) ומצאנו אבנים שחקו מים (איוב יד יט) מרכא בלא תנועה מצומצמת מיהו בי"ם שחקו במונח עולה כמנהג ובי"ם שחקו מים במקף והעיקר במונח עולה אע"ג שהיא בת מתג דאפי' מלה ארוכה ובת מתג היא במונח עולה כמו לא השכילו נפלאותיך (תלים קו ז') ומצאנו מבניהם לדור אחרון (שם עח ד) ובי"ם לדור במונח יורד והי' ראוי להיות במונח עולה :

כד והיותר זר מצאנו ואתה אלקים תורידם לבאר שחת (שם נה דד) אין זה אלא שלכן חיבר הכך שלשת התיבות תורידם לבאר שחת להורות על סירוס המקרא ותיקונו ואתה אלקי' אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם תורידם לבאר שח' כי קללת ע"הו כאלה קוד' קלל' הע"הב·

ומה שמצאנו אלקים זדים קמו עלי ועדת עריצים (שם פו יד) הוא מפני כי קמו כמלט *מהיקף וה"ל כאלו הוא מוקף ושפיר מכוקד זדי' בתאמי הנגינות שמשרתים לרביע במלה מותאמת :

כה הפזר הוא מפסיק יותר מן הקדמא פסקיו וב"כ ואין בעולם מפסיק פחות מן הקדמא פסקיו וב"כ לפיכך כאשר יבא לפני הרביע מפסיק פחות ולפניו עוד מפסיק פחות ממנו יבא הפזר ונקדמנו הקדמא שהוא פחות ממנו כמו

הג"ה *אמר שמ"ר לבאור אין זה כמלט מהיקף לפי מ"ש שנמלט מהיקף הוא דווקא כשאין בין הנגינות רק תנועה מצומצמת וכאן יש ביניהם ב' תנועות שתיבת קמו היא מלעיל כדין כחי העין לקים הכת שהוא ע"ן הפעל אך ינעתי ומצאתי חבירו כי זרים קמו עלי (שם נד ה') ושם הב' תיבו' קמו עלי במקף וא"כ ודאי גם כאן ראוים להיות מוקפים אלא שנמלטו · ומה שמוטעמת שם תיבת' זרים בקדמא פסקי ולא במשרת הרביע כמו כאן היינו טעמא לפי שא"א להיות שתי תיבות רצופו' מוטעמות במשרת אם לא כשיש מהירות המבטא ושם תיבת כי שלפני תיבת זרים היא במהפך משרת לכן מוכרח להיות זרים

שאו לכם משכימי קום מאחרי שבת (תס קכ"ז ב) שאלו הו' נקוד קוס בקדמא לא הי' כמה לקדם אותו לפי שאין פחות ממכו . ומזה המין בו אלקים ו וידברו ויקרא ארץ (תס נ' א') וכו"ם אלקים בקדמא וגם זה נכון ואז לא יהי' פסק אחריו ו"ס ה' במונח . וכן הדין לפני הזרקא או הרביע כמו כי הצלת נפשי ממות (תס נ"ו יד) כי חצי שדי

בטעם מפסיק אבל כאן תיבת אלקים מקודם תיבת ודיס הוא במהפך פסקיי לכן תיבת ודיס ימוטעם ש"זיר במסרת וזה ג"כ ראי' שב' תיבות קמו גלי כחשבות לתיבה אחת רק שאולמו מהיקף דאל"כ יש כאן ב' תיבות רצופות במסרת זדים קמו והדרא קושי' לדוכת' שהי' ראוי' להיות תיבת זדים בטעם מפסיק כמו שם אבא ודאי כמ"ש והוא ברור . ואם ישאל השואל על כל הנ"ל לומר לא . בא גם כאן אלקים במסרת כמו תיבת כי דהתם י"ל חדא שכל ומשכיל ירא' שלפי הכתוב אין תיבת אלקים שבכאן רהוטה למלה שלאחרי' כמו תיבת כי דהתם ועוד שלכן בא כאן במהפך פסקיי כדי להפריד בין השם הנכבד והנורא לתיבת זדים ודו"ק

עמודי (איוב ו' ד) שמפני המהפך פסקיי שבתיב' כי מוכרח לבא הפזר ולא יבא המהפך פסקיו לפניו רק במלה זעיר' מלת הטע' אבל זולת זה יבא הקדמא אע"ג שאינו משרת כמו חטאתי אודיעך ועוני לא כסיתי (תלים לב ה) עד אנה אשית עצות בנפשי (שם יג ג') וכן לפני הטפחא כמו וישמחו כל חוסי בך לעולם ירננו (שם ה' יב) ודלא' כי"ם ירננו בעולה ויורד . ואפי' במלת הטעם יבא הקדמא כמו ועתה ירום ראשי על איבי סביבותי (שם כז ו) ששם עלו שבטים שבטי יה (שם קכ"ב ד') ואפי' בפעל בהיות בן יהד כמו גער חית קנה (שם סח לא) ומה שמצאנו כי הנה איביך ווי (שם צב י') ולא נשתנה לפזר אין זה אלא מפני שיש פסק קודם השם מש"ה בא הקדמא פסקיו . ומה שמצאנו אלקים מושיב יחידים ביתה (שם סח ז') אולי מש"ה לא נשתנה יחידים לפזר ושקים לקדמא מפני שמרמז בעל הטעמים לקקרון אלקים במעון קדשו מושיב יחידים שבמלא מסר הפזר. ומה שמצאנו והנה עלה כלו קמשונים (משלי כד לא) שני קדמות רצופים לדעתי הנא ברור שתיבת והנה הוא המפסיק הגדול הקדמא שהוא ב"כ העולה ויורד שיש כאן חסרון שמוסב למעלה והנה הכרם של אדם חסר לב עלה כלו קמשונים תדע מדלא מנוקד והנה כמהפך שהרי איננה מלה ארוכה עיין פי"ג אלא ודאי שהוא ב"כ העולה ויורד עיין ש"ד פ"א •

*ומה שמצאנו אתה ידך גוים הורשת (תלים מד ג') כי"ם ידך בפזר או שמסר אתה שקים בידך ולרמוז זה כי פסק אחר המהפך משרת : כו וכן

הג"ה

*אמר שמו"ר מה שמצאנו כי אתה עמל וכעס תביט לתת בידך (תלי' י' יד)

כו וכן להפך, כשיבא לפני הקדמא פסקיו אלה מופסקת יותר מאכו ועקות אן הדוכם או השר שאחריו יבא הפוה כמו נשקו־בר פן־יאנף ותאבדו דרך (שם ב׳ יב) ומזה המין

מהפך פסקיו שהו׳ב״ב הקדמ׳קול הקדמ׳ונגעתי ומנחתי כוסחא אחא וכעם גרביע והוא מגוון לפי המתרגם שתרגם גלי קדמך קטול דאבת ליאות ורגיז על רביע׳ תסער. אסתכל לא׳ אלם אגרא טב לנדיקיא בידך עכ״ל כאלא לפי פירושו תיבת וכעם מופסקת יותר מתיבת תביע ורחוי׳ לרביע עיין לקמן ש״ד פי״ב :

הוא וישבתו שלשת האנשים האלה (איוב לב א) והמהפך שבתיב׳ שלשת הוא מפסי׳ וכיוצ׳ בזה חזית איש מהיר במלאכתו (משלי כב כט) וכן בפסו׳ ארוך מי עלה־שמים וירד מי אסף־רוח בחפניו מי צרר־מים בשמלה (שם ל׳ ד׳) שבאו שני הפזרין כמנהג והראשון מפסי׳ יות וכן גם־צפור׳ מצאה בית ודרור קן לה (תלים פד ד) ובא ודרור בקדמא ולא במהפך כמו שלשת לפי שהוא מפסיק גדול שאחר ודרור מנא׳ קנלה וי״ו. אבל הפז׳ וכמ״ש פכ״ה גבי קדמא שקודם הפזר ותיבת שלשת שאני שהוא סמוך :

כז ואשר הם שלא כמנהג מצאנו בני־איש עד־מה כבודי לכלמה (שם ד׳ ג) שהי׳ ראוי להיות מהפך קודם מהירו׳ המכשא כמו למנצח על־יונת אלם רחוקים (שם נו א) וכמ״ש לעיל פי״ג מיהו בי״ם עד־מה במהפך פסקיו וכן עיקר. מיהו לפעמים [illegible] הפזר על חסרון כמו אם־רשעתי אללי לי (איוב י טו) שבא הפזר במקום קדמא להורו׳ על חסרון אם רשעתי ולא תשתרכי אללי לי שהמכוון לפי הפסוקים הקודמים שמתלעם מת״כ אם חטאתי לא תנקו׳ בכ״א ולמה לא תפרעני מעט מע׳ וכ״ש אסכדקתי לא לא אש׳ ראשי. וכן לאור יקום רוצח (שם כד יד) דלמ״ר אור אורת׳ תירלו המפרשי׳ קושיי׳ הש״ם בפסחים (דף ב) דה״ק קוד אור היו׳ יקום. וכן הוא דרך הפשוט שהמה במורדי אור ובתחשך מעשיהם זחסר כאן טרם יראה לאור יקום רוצח או לאור בעלות השחר יקום רוצח שבלילה כבי אדם על משותם ומ״א להרגם בשוק אלא יארוב כגנב. וכן נתנו את־נבלת עבדיך (תלים עט ב) בא פזר במקום קדמא להורות סירוס המקרא נתנו מאכל לעוף השמים את נבלת עבדך או להורות חסרון הכינוי נתנו הגוים הנזכרי׳ בפסו׳ הקודם. וכן רוממו יי׳ אלקינו (שם צט ה ט) שאם׳ רוממו קול שיר לה׳ אלקינו שמי יוכל לרוממות ה׳ א״כ ה״פ רוממו שיר ואמרו ה׳ אלקינו. וכן לולי משה בחירו (שם קו כג) להורו׳ הסירוס לולי עמד בפרץ לפניו משה בחירו. וכן יגאלהו חשך וצלמות (איוב ג ד) להורות חסרון

היוס ההוא הנזכר בפסו' הקודם והי'צ"ל היו הפו' יג אלוהו חסד· וכן
אדם (תלים מה ג) להורות חסרון יפיפים בלשונך מבני אדם· וכן סלו
בערבות (שם סח ה) שחסר סלו דברי שיר ש אין פי' סלו הללו כי הוא מן
מלשון סלולה ואין פרשו סלה או סלא עיין בקונקורדנציאה לא פי' היושרו
כמשקל וניגון ועיין ש"א פ"כ וכן רשע על־כן משחך אלקים אלקיך
ששון מחבריך (שם מה ח) ודלא כי"ם אלקיך באתנח דודאי ששון
מן אלקיך והוא בג"ר כ"כ האתנה עיין ש"א פ"ה ופ"ג והפזר במקום קדמא
על־כן כמהפך פסקיו וכמ"ש פתח כ"ח : חצי שרי (איוב ו ז)

כח משרת הפזר לפי קצת ספרים הוא מהפך ונקוד חצי כירח בן יומו ודומיהם
ולפי קצת ספרים הוא ירח בן יומו ונקוד חצי
רבים שבכ"י ושרתהו המהפך וכי"ם הירח בן יומו וכן הוא בספרים מדוייקים
לדעתי· נמה שמצאנו בני איש (תלים ד ג) ברוב ספרים בני־איש
ועיקר· ומצאנו מצאה בית (שם פד ד) ובקצת ספרים מדוייקים
יומו וכן שקר· כי' הפזר במלה ארוכה וכה מתגבא המשרת עמו
פקדת הארץ ותשקקה (שם סה י) וי"ם ותשקקה ביר' בן יומו ופזר וכן

כט ומצאנו מהירות המכוא לפני הפז' כשובאו למכוונ' מפסיקים ששניהם
ממנו והראשון מפסיק יותר והטעם פשוט שהרי א"א שיהיו שניהם
וכמ"ש פכ"ה כמו שמצאנו ואתה יי אלקים צבאות (שם נט ו)
קודם הפזר ומש"ה לא נשתנה המהפך לקדמא שהוא מלה זעירא מ"מ אח"כ
יבא הקדמא אף במלה זעירא כמ"ש לעיל פכ"ה· וכן ימי שנותינו
שבעים שנה (שם צ י) ובא ימי שנותינו בקדמא שהיא מלה ארוכה ועיין

פירוש של היכת כבס :

השער הרביעי בניתות המאמר קודם העולה ויורד ובו י"ד פתחים :

א דע כי לעולם לא יבא המרכא המפסיק הגדול אחר אתנח אלא קודם
ולעולם הוא מפסיק יותר מן האתנח והוא בספרי אמ"ת במקום האתנח
ספרים והאתנח אין לאו רק כז"ק בא"ד בספריכו ולפעמי' פחו' ממנו רק כטפחא
ספרים ולעולם לא יבא בלי משרת לפניך אם ראוי להיות במלה ראשונה שבפסוק
ישתנה לקדמא פסקיו *(ובא הקדמא

במקום העולה ויורד והפזר שהוא גדול
ממנו במקום האתנח כדי שיהי' הבדל
גדול ולא כטעה שהפזר כדינו משא"כ
ביתום אתנח אין מקום לטעות שהוא
הפזר

סהג"הה אמר שמ"ר הנה אוכים כאן
ברורה שלא יבא העולה ויורד
כ"א בפסוק שיש בו אתנחא ב"כ דהנה
המעלו' שבתבלי' בכולם מוטעמת תיבת
בעולה ויורד (ותיבת שיר ברביע אך
דבוקה

הפז' לדוכו, כיון שאין פסו' בלא אתנח)
פאו לדוד ברכי נפשי את־ה'
(שם קג א) הללוי' כי־טוב זמרה
אלקינו (שם קמז א')! ובת־צר
במנחה פניך יחלו עשירי עם
(שם מה יג פ"ש) שהקדמ' הוא ב"כ העולה
ויורד. והג"ר הוא ב"כ האתנח ומצאנו
עבדך־אני הבינני ואדעה
עדותיך (שם קיט קכ"ה) ובפי הנראה
שזהו המרכא המפסיק הגדול ובא בלא
משרת כיון שגם האמ"ף ערומי' משר':
ב הי' לפני המרכא המפסיק הגדול מלה
אחת יתקיים המרכא ויבא לפניו
הרביע הקטן כמו מזמור לדוד (שם
כט א') למנצח לדוד (שם יד א) כי
כל מרכא מפסיק שאין לו משרת יקדמנו
הרביע כמ"ש פ"ג הילכך כשאין לפניו
רק מלה אחת אף מחוברת תהי' ברביע:
ג היו לפניו ב' מלות אם השני' מופסקת
יבא לפניו הרביע הקטן וישרתהו
המרכא כמו ימטר על־רשעים
פחים (שם יא ו' ברא"ש הפסו') ואיש
שכב ולא־יקום (איוב יד יב) כי
משרת הרביע הקטן שלפני העולה ויורד
הוא רק המרכ' משא"כ ברביע הגדול הבא
לפני הטפחא וכמ"ש ש"ג פכ"ה. ומה
שמצאנו הורני יי' דרכך (תלי' כז יא)
אין זה של הואיל שבא לפני השם שישנם
פסק ובי"ם הורני במהפך מרכא וכן
רכב אלקים רבותים (שם סח יח)

דבוקה ומוטעמת במרכא משרת ברביע בכל
מקום שתיבת המעלות מוטעמת ברביע היינו
לפי שהעול' ויורד דינו כמו האתנח בא"ק ספרי'
שיבא לפניו הטפחא שהוא השר שלו אף כשלא
מחוברת כמו תיבת לא שמחוברת תמי' בטעם
וכשהיא לבדה לפני האתנח מוטעמ' בטפח' וכן
העול' ויור' בספרי אמ"ת אם אין לפניו רק מלה
אחת אף שהיא מחוברת תהי' ברביע שהוא השר
שלו) או ברביע כשהיא סמוכה לתיבת לדוד
או לשלמה המוטעמ' בעולה ויורד חוץ מפסוק
שיר המעלו' ממעמקי' קראתיך ה' (שם קל א)
מוסגים המעלות באתנח אין זה אלא לפי
שבכולם יש אתנח בפסוק ובפסוק הזה אין בו
אתנח ולא יבא העולה ויורד בפסוק שאין בו
אתנח לכך מוטעמת תיבת המעלות באתנח
ולכן השבתי את אשר דברתי לעיל ש"ב פ"ב ע"ל
פסוק ישמם־לנו שהדרך הא' אינו ברור ושפט
בררתי לי הדרך הב' אבלים כפלו לי בנעימי"ם
ודו"ק:

סהגה"ה אמר שלמה מדוכא רבתי מצאנו
הללויה כי טוב יי' זמרו
לשמו כי נעים (שם קלה ג) תיב' הללוי'
בטפחא והיתה ראוי'
להיות בקדמא ב"כ העולה ויורד ובמסו' כמס'
עליו ל' בטעם ולכאו' הי' נראה שהוא זר כיון
שנעשר במסו' אך אחר החיפוש והיגיעה נראה
לי שלא יבא הקדמא ב"כ העולה ויורד לפני
האתנח אא כשיש לפני האתנח מלה ארוכה בת
שתי תנועות לפני נקוס הנחת הטעם כמו
לדוד אל־תתחר במרעים (שם
לז א) הללויה הללו־אל בקדשו
(שם ק"נ א') (וט"ס הוא מה שנמצא בקצת
ספרים הללו־ל במונח יורד כי לא יבא המונח
יורד לפני האתנח אא"כ יש לפניו שפא' מפסיק
ואז הוא מונח משר' או כשיש לפניו מונ' משר' ואז
הוא מונח מפסיק) או מלה בת מתג כמו
לדוד אודך בכל־לבי (שם קלח א)

וכ"ש כשיש לפניו מלות או יותר במו בתהלי'
תחלת מזמור (כ"ו וכ"ז ול"ה וע"ב וק"נ וק"ו
וק"ח וקי"ב וקי"ג וקל"ה וקמ"ד וקמ"ו וקמ"ח
וקמ"ט

ו[illegible]

ודלא כי"ם רבותינו. במנכח וירד. וכל אלו
הם ברא"ש הפסו' - היתה המלה הראשונה
מופסקת ושרת הירח בן יומו את המרכא
ויבא לפניו הזרקא תפסיק דכל מרכא
תפסו' שיש לא משרת יבא לפניו הארק' כמו
יי צדיק יבחן (שם יא ה) ומה שמצאנו
מתקו־לו רגבי נחל (איוב כא לג)
בר מיכי' דההוא שהוא מוקף בקצת ספרי'
רגבי־נא' ואפי' בספרי' שכתב' מהיק' הייכו
משום שטבע המרכא המפסיק הגדול
שיבא עמו המהפך עולה ומש"ה בקרא
עולה ויורד מיהו אין המהפך מנוגן
באותה תנועה עצמה אלא בתנועה
שלפניה וכיון שתיבת נחל מלעיל בהברא
בא המהפך על הכ' של רגבי ומחילא
כמלט מהיקף :

ד זה הכלל כשיהי' המרכא המפסיק
במלא זעירא ואין לו משרת יקדמהו
הרביע ולא יהי' להמרכא עולה ד"ל שיבא
המרכא לבדי כלי מהפך כמו אם־זך
וישר אתה (שם ח ברא' הפסו') ובי"ם
אתה והוא ט"ם כי אתה מלעיל וכן
אספרה אל־חק (תלים ב' ז' ברא"ש
הפסוק) במרכ' לבד מיהו בי"ם בא המהפך
עולה ע"ג תיבת אל אע"פ שהוא מוקפת
אל־חק. ומזה המין זך אני בלי־פשע
(איוב לג ט) ובי"ם המרכא לבד הואיל
שהוא מוקף וי"ם שבא מהפך עולה על
פלי וכמלט מהיקף וכמ"ש פ"ג והנכון
בכלם במקף וכמהפך עולה רגבי־נחל
אל־חק בלי־פשע ובא המהפך עולה
לסימן אבל לא לניגו' ומש"ה בלא כמלטו
מהיקף

וקמ"ט) וכאן שמלת כי־טוב. אינה ארוכה ולא
בעלת ניגון לכן כשתנה הקדמה בטפחא ומה
שנוס' עליו במשלי' בטעם לאו משום זרות
כגיגו כה אלא משום דאידוש הוא וכך דרכה של
המסו' למנות דבר שהוא מעט המציאות בתנ"ך
אע"פ שאינו דבר זר וכן נמס' במזמור (כ"ו א)
על לדוד שהוא בקדמ' כ"כ העולה ויורד ובטע'
בסיפר' אקשהוא כדינו ואין להקשו' כיון שתיבת
הללוי' דאוי' לעולה ויורד א"כ היא מופסקת
יות' מתיבת ה' וכיון שלא בא העולה ויורד לנוה
לא בא האתנח תחתי' די"ל כיון שתיבת לשמו
ראוי' לג"ר ותיבת ה' מופסק יות' מתיבת לשמו
לכך הי' באתנ' כי לא יבאו ב' ג"ר רצופי' כמ"ש
בחבר ש"א פ"א ע"ש. ומצאנו לדוד אי׳
יי נפשי אשא (שם כ"ה א') ונמס' עליו
במסו' ב' בטע' פור דין ואידן לדוד
אליך יי אקרא צורי אל־תחרש
ממני פן־תחשה ממני
ונמשלתי עם יורדי בור (שם כ"ח
א') והנה בפסוק זה' בא' הפזר על תיבת
לדוד על נכון במקום האתנח לפי שאין פסוק
בלא אתנח כמו שהוכחתי בסמוך אך בפסוק
זה לכאו' תמוה הוא חסר לא בא על תיבת לדוד
הקדמ' כ"כ העולה ויורד אבל אחר העיון כראה
שנ"ו נכון הוא מאוד לפי שתיבת ונמשלתי ראוי'
לג"ר ותיבה ממני מופסקת יותר ולא יבאו ב'
ג"ר רצופים לכן מוטעמ' באתנח ותיבת ממני
הא' מופסק' עוד יותר לכן מוטעמ' בעולה ויורד
ולכן לא בא הקדמ' כ"כ העול' ויור על תיב' לדוד
לפי שלא יבאו ב' עולה ויורד בפסוק א' ובא הפזר
להורות שמופסק' מאוד וראוי' למפסיק גדול
ונבחר הפז' לפי שגדלה מעלתו לבוא לפעמים
במקום האתנח ולא בא הקדמא פסקי' שלא
לטעות שהיא כ"כ העולה ויורד ויבאו ב' בפסוק
א' משא"כ בפזר אין לטעות שהוא כ"כ האתנח
שלא יבא האתנח קודם העולה ויורד וזהו מה
שרצינו לבאר. ומצאנו עוד לדוד בשנותו
את־טעמו לפני אבימלך
ויגרשהו וילך (שם ל"ד א') ונפלאתי
על

מהיקף. וגדולה מזו כשיהי' הפעולה ויורד על מלה בת יתד יבוא המהפך עולה על מקום השו"א ובודאי אין שום ניגון על השו"א אלא ודאי שבא לסימן שנדע שהמרכ' הזה הוא המפסי' הגדול כמו שירו לאלקים זמרו שמו (תלי' סח ה') ולפ"ז יפה עשו קצ' מדפיסי' שהדפיסו בפסוק אם זך וישר אתה הנ"ל המהפך עול' על אתה ולא לניגון רק להכיר מהות המרכ'. הי' המרכא המפסי' במלה זעיר' ולפני' מלה מחוברת יבא המרכא לבדו ויקדמהו היר' בן יומו כמו רגע ימותו וחצות לילה (איוב ל"ד כ') ובספרים מדויקים בא לילה במהפך עולה והוא שנכון אף שהו' מלעי' ואין לפני מקו' הנא' הטעם שום נקודה לפי שבא רק לסימן וכן מצאנו בספרים מדויקי' יראת יי' שנאת רע (משלי ח יג) אלקים צבאות שוב נא (תלים פ' ט"ו) ודלא כי"ם שוב במהפ' עולה וכא במרכ' לבד. וכן גם אני לא אחשך פי (איוב ז יא) ודלא כי"ם אחשך פי ונמלט

על הפסוק הזה בשנותו את טעמ"ו. מאחר הפסוקי' שתיבת לדוד מופענו' כאן ברביע ואחר העיון נ"ז נכון לפי שבמקום אחר כל המזמור נשוא על תיבת לדוד כמו לדוד שפטני ה' (שם כ"ו א') פירושו הוא המזמו' הוא לדוד שהוא חיברו והה' פל' ואמ' שפטני וגו' והתחלת תפלתו הוא מתיב' שפטני וכל המזמור סובב על תיבת לדוד כ"ל שכל זה אמר דוד ותיבת לדוד היתה ראוי' להיות פסוק בפ"ע רק שאין בכל המקרא פסוק שלם מתיבה אחת לפי שאינו מיופי המליצה להתחיל המאמר ולגמרו בו"א לכך חיברוה לפסו' הראשון והטעימוה בעולה ויורד שהו' המפסי' הגדו' מכל המפסיק' וכן בכל מקו' שבא' לדו' מזמו' בא העול' ויור' על תיב' מזמו' או מזמ' ולדו' בא על לדו' לפי שכל המזמו' נשוא על שו הב' תיבות ונחשבין לפסוק בפ"ע ונתחברו לפסו' הראשון של המזמו' לפי שאין בכל המקר' פסו' שלם מב' תיבו' חוץ מג' פסוקי' לא תרצח לא תנאף לא תגנוב שלפי טעם העליון נחלקין לג' פסוקי' ואה"כ שהם זרי' עיין בסוף ס' שערי תפל' להרז"ה שנאחרי שסבענין י' הדברו' ולכן בכל מקו' שבא' למנצח לדו' מזמו' נעשו שו הג' תיבות פסו' בפ"ע לפי שמצאנו כנ' פסוקי' מג' תיבו' ומשא"כ כאן המזמו' נשוא על כל הפסו' הא' ופירושו הוא לדוד כששינה את טעמו וגו' ויגרשהו וגו' אמר אברכה וגו' והתחלת המזמו' הוא מתיב' אברכה לכן בא לדוד ברביע שמפסי' פחות מן האתנח ויותר מן הספחא והוא ברור ודנ"ק היטב:

מהיקף. והעד הקמץ שבתיבת אחשך תולדת החולם ואולם בפסוק הלילה ההוא יקחהו אופל (שם ג ה) שהיב' יקחהו מותאמת לכך מנוקדת בירח בן יומו ומהפ' עולה שבאמת מנגני' שניהם בתיבת יקחהו. ובפסוק אהבת צדקות ושנא רשע (תלים מה ח) מנוק' על ותשנא שבנה' אע"ג שאינה מלה מותאמת ובי"ם מנוק' ותשנא רק במהפך עולה לבד וכן המה היו במורדי אור (איוב כד יג) מנוק' בי"ם במורדי במהפ' עול' לבד ומתג במקו' הירח בן יומו והנכון ותשנא רשע במורדי אור ובתיב' במורדי מנגנים תרווייהו ובתיבת ותשנא מנגנים הירח בן יומו לבד ואעתיקם כפ"ה לפי המסקנא הזאת:

ה תמורס מזה לדיבא דבכל היכא שיש להמרכא המפסי' משרתי' הירח בן יומו לפניו יקדמהו הזרקא במלה מופסקת פחות ממנו כמו חלילה לי אם אצדיק אתכם (שם כז ה) ואפי' במקום שאין מהפך עולה אלא לפי' כמו פסו' שירו לאלקים ופסוק

ופסוק

ופסו' ירחת ה' ופ' חלהים לבחות ופסוק רגע ימותו ופ' חהבת לדק דלעיל פ"ד וחנ"ל
במלה מותחמת שמנגנים בו הירח בן יומו עם המהפך עולה כמו הלילה ההוא וקחנו
חופל הכ"ל פ"ד וכן המה היו כמורדי חור הכ"ל שמנגנים הירח בן יומו במקום המהפ'
וחפי' היחת שהמהפ' כשחר במקומו מ"מ מנגנים הירח בן יומו על הדל"ת ולח המהפך
וכן גם חני לח חחשך פי הכ"ל כח הורקה על חני לפי שיש ירח בן יומו בתיב' לח
חע"פ שחין מנגנים המהפך עולה בתיבת חחשך · ולח עוד חלח כל המרכח המפסיק
הוח במלה מוחחת חע"ג שחין לפניו מלה מחוברת כלל מנגני' עמו הירח בן יומו
וכח הזרקח לפניו כמו וקבצנו מן־הגוים (תלים קו מז) וחע"ג שבספרי' כח
רק המהפך עולה תדע כחמנה שהירח בן יומו דומה חותו · וכן שננו לשונם
כמו־נחש (שם קמ ד') שתיבת כמו־נחש יש בו ג' תנועות מתחימות שחפשר
מנגנים שלשתן וה"ה תסתיר פניך יבהלון (שם קד כט) וכן יפלו
ממועצותיהם (שם ה יח) שיש ג' מתחימות ומנגנים שלשתן וחפילו
תימ' שמנגני' המהפ' עולה לבד מ"מ כל שמנגני' חותו במלה מותחמת חרוכ' קצת
הירח בן יומו ובספרי' מדוייקי' מנחנו שלשתן בתיב' ממועצותיהם וכח הורקה
יומו הקח הנ' הכ' במקום המתג הכ' · חבל כשחין להמרכ' המפסי' חשר חף
כשהוח במלה מוחחמת יבח הרמי' במלה מופסק' פקות ממנו כמו נודה לך לעולם
(שם עט יג) ומש"ה במלה שחינה מותחמ' כמו ויושב קדם סלה (שם נה כ):

ככר כחרנו שמשרת הרביע הקטן הוח המרכ' חו המהפך קודם השם כמ"ש פ"ג
ומלחנו החמי הנגיכו' במלה מותחמת כמוכודה לך ויושב קדם הנ"ל פ"ה
ומלחנו מהפך ברחש הפסוק כמו הנה הגבר (שם נב ט) אשרי הגבר
(שם קכז ה) וחולם זהו רביע הגדול שבח לפני הקטן עיין ש"ג סכ"ב:

ז כחשר יבח המרכ' המפסי' במל' זעיר' ויהי' המשרת כתיב' הדומ' לה ושתנ' הירח
בן יומו למהפך פסקיי מפני הפס' שביניה' כמו ברוך יי יום יום (שם סח כ):

ח משרת הזרקח הוח הינוח תמיד וברחש הפסוק ישתנה למהפך פסקי כשהוח בתנועה
הח' מהוללה כמו תגע ימותו (חיוב לד כ): ט וחשר הוח שלח כמנהג מנחנו החל
מלח מסך (שם נה ט) במרכח וחפשר שנמלט מהיקף ונסוג חחור · חבל מה שמנחנו חחר
לנו (שם סח כח) בהפך מרכח הוח כמנהג שבח מהפך ברחש התיבה מפני שנסוג חחור
וכמ"ש פ"ח והנקדנים הניחו מרכח לנגן גם מלרע ומנחנו הבל בני־חדם (שם סב י) במרכח
בלח נסוג חחור וחולי הוח מפני קירוב מגינות חו כשהוח מלעיל ורבים כן וחין בידי ליסבם
מחמת רוב הטעיות שבספרים ומנחנו בתוך לבחים (שם נז ה) במרכח וי"ם בתיך במונח וכן
עיקר · והנה היכח דחיכח קירוב הטעמים חו המלט מהיקף יבח המרכח וכן לפני זרקח גדול
יבח המרכח מפני קירוב הטעמים כמו"קן לה הנ"ל ש"ג סכ"ו : י חין דין מהירות המכטח לפני
הזרקח הקטן (וכ"ש לפני זרקח גדול) כמו בבתר רעהו (שם קח ה) שבח קדמ' קודם הזרקח
קטן עיני בנחמני־חרן (שם קח ו) שבח לפניו מהפך פסקיי וזרקח מהירו' המכטח שיתהפך
פקיד לחשרת חין נוהג בו חבל מהירות המכטח של ג' מלו' רחשו' נוהג לפניו כמו מי יתן
מציון (שם נג ד) שבח מי במרכח ויתן במונח חם תעה חשורי (חיוב לח ז) שבח חם במרכח
ותעה במונח וכ"פ שניהם במקף וחפשר שבח לסו · מהיקף וכן מנחנו חת חרם נהרים (תהלים
ס ב)

פב) את בסגול ובמרכא שאמלט מהיקף ע״פ המסורה · אמנם עיקר מהידועות המכט׳ של ג׳
אלו דהוטו׳ הם בשני מוכחין ומלאכו ג״כ שנוהג בו כמו **ויחר אף אליהוא בן־ ברכאל הבוזי** (איוב ל״ב ב׳):

יא כאשר יבא מפסיק פחות לפני הזרקא ובא המהפך פסקיו וכ״כ כמו **רשת | הכינו לפעמי** (תלים נז ז) **חלקו מחמאות פיו** (שם נה כב)
ובהכרח חלקו מפסיק ובא המהפך במלה בת מתג וכן **למדני לעשות רצונך** (שם קמג י) ומה שמצאנו **אשתך כגפן פוריה** (שם קכח ג)
בקדמא במקום מהפך אולי מורה על חסרון אשתך היה כגפן פוריה · וכשיש
לפני המפסיק הפתות משרת יבא הקדמא כמו **לא ישב בקרב ביתי** (שם קא ז)
מלשני בסתר רעהו (שם קא ה) הוי״ לפני הקדמא מפסיק יותר יבא
הפזר כמ״ש ש״כ פכ״ו כמו **חטאתי מה אפעל לך** (איוב ז כ) ומה שמצאנו
רבות עשית | אתה יי אלקי (תלים ט ו) ולא נשתנה עשית לפזר מפני
שמורה על חסרון רבות עשית לנו שהית׳ ראוי׳ להיות תיבת לנו כפזר:

יב וכאשר יבא לפני הזרקא קטן מפסיק יותר יבא הרביע כמו דעו כי־יי (שם ק ג) ולהפך
כשיבא מפסיק יותר לפני הרביע הקטן יבא הזרקא כמו מאות הלא רגלי (שם נו יד)
וקראתי הענין הזה חליפין · היה ביניהם נהירות המבא של שלשה רצופים מצאנו שני רביע
רצופים כמו הנה הגבר לא ישים אלקים (שם נב ט) ובי״ם לא־ישים בזוקף והנכון שנמלט
מהיקף שיש תכונה מצומצמת בין הכניסות וכן אודך על כי נוראות (שם קלט יד) וכן אשרי
הגבר וגו׳ (שם קכז ה) אבל מצאנו עזי ומגני (שם כח ז) ואין זה אלא מפני שתיבת ומגני
מופסקת בפסק שלם והנה הרביע הא׳ הוא הרביע הגדול ומ״מ הזרקא הגדול מפסיק יותר ·
הי׳ לפני הזרקא מפסיק יותר ולפניו עוד מפסיק יותר יבאו ב׳ זרקאות רצופים ולפניהם הרביע
הגדול כמו פסוק ממתים ידך וגו׳ (שם יז יד) היה לפני הרביע הקטן מפסיק יותר ולפניו
עוד מפסיק יותר ולפניו עוד יותר יבא הזרקא ולפניו ב׳ רביע כמו **אלה אזכרה ואשפכה עלי | נפשי כי אעבור בסך אדדם עד־בית אלקים**
(שם מב ו) ובי״ם ואשפכה במונח עולה ולא יתכן דהאיך יבאו ב׳ קדמות רצופות וכמ״ש ש״ג
פכ״ה ו׳ ״ם ואשפכה בזרקא וג״ו נכון שבאו בסירוגין אמנם בעל הטעמים מלמדנו פי׳ הפסוק
שיש בו חסרון הנזכר בפסו׳ שלפניו ושלאחריו ותיקונו הן׳ שא אזכרה ואשפכה דמעות ותשתוחח
עלי נפשי כי אין שפיכה לנפש הרואני וכזה פי׳ הפסוק הוא כמין חומר · וניחא כמו הקדמות
שבתיבת על שאינו מלה ארוכה והבן זה דהשתא ואשפכה מופסק יותר מן נפשי ונפשי מן בסך
ובסך מן אדדם ובא עד־בית במרכא שנמלט מהיקף ומש״ה בא אדדם ברביע:

יג ולפי
דרכנו למדנו במשרת הרביע הגדול מהפך בראש הפסוק · כמו הנה הגבר הנ״ל פי״ב ומוכח׳
עולה באמצע פסוק כמו ממתים מחלד הנ״ל פי״ב ובמלה מותאמת תאומים כמו בהיכל קדשו
יי (שם יא ד) שדינו ממש כדין הרביע שלפני הטפחא ומשרת הזרקא הגדול במרכא כמו עד
ומגני הנ״ל פי״ב:

יד אין מהיר׳ המכט׳ לפני רביע הגדו׳ או הקטן כמו חנני אלקי׳ חנני
(שם נז ב) שבא אלקי׳ בקדמא פסקיו לפני רביע הגדול וכמו לא לנו ה׳ (שם קטו א)
שבא לנו בקדמא לפני הרבי׳ הקטן ובי״ם לנו במרכ׳ והא׳ עיק׳ ועיין פי״ב שמצאנו מהפ׳ מרכ׳

טו לפני רביע הקטן ואולי הוא במהפך פסקיו אלא שמצאנו ויהי נועם ה׳ אלקינו (שם צ י) שמהפ׳
הא׳ מפסי׳ והב׳ משר׳ מדין מהיר׳ המכט׳ ומ״מ ודאי שאין מהיר׳ המכטא גמור נוהג בו כמו
שיק׳ ה׳ מורה (שם ס כח) אמנ׳ מהיר׳ המכט׳ של ג׳ תיבו׳ דהוטו׳ נוהג בו כמו ויען אליהוא בן
ברכאל הבוזי (איוב לב ו):

השער

השער החמישי בטבע הנעימות ומקומם ובו עשרה פתחים

א המלכים ג · א הס"פ ב העול' ויור' וב"כ הס המרכ' המפסי' גריר' כמ"ש ש"ד פא"ד
והקדמ' פסקיי הגדו' כמ"ש ש"ד פ"א ג האתנח וב"כ הס הג"ר הגדו' כמ"ש ש"ח פ"א וג"ב
פ"א והמונח עולה הגדול כמ"ש ש"א פ"א וש"ב פ"ד והפזר הגדול כמ"ש ש"ג פ"ב וש"ד פ"ז :

ב הדוכסים ג · א הזרקא הגדול הבא קודם הרביע הקטן סר העולה ויורד ולא יבא אחר
העולה ויורד ולא אחר האתנח ב הרביע הגדול הבא קודם רביע הקטן וקודם הזרקא
וקודם הטפחא ולא יבא אחר האתנח לעולם ג השלשלת פסקיי הגדול או הג"ר שלפני מהפך
פסקיי ולא יבאו אלא אחר האתנח :

ג השרים ג · א הג"ר סר הס"פ וב"כ הס המונח יורד כמ"ש ש"פ פ"ב או המרכא במאמר
קנר כמ"ש ש"א פכ"ג או התאומי' טפחא מונח כמ"ש ש"אפ"ב או המהפך פסקיי שא"ב
האתנח כמ"ש ש"א פ"ט ולעולם לא יבא הג"ר קודם האתנח ב הזרקא הקטן סר העולה ויורד או
הרבי' הקטן כשאין להעולה ויור' משר' ולא יבאו אח' העול' ויורד ול' אח' האתנ' · ג הטפחא סר
האתנ' ומונק' תמי' קוד' התיב' להכירו מן הטפח' משר' המנוח' במקו' הנח הטע' וב"כ הס המונח
יורד כמ"ש ש"ג פ"ו או המהפך פסקיי כמ"ש ש"כ פ"ו וש"ג פ"ד או המרכא כמ"ש ש"ג פ"ג או
המונח עול' קטן שלפני מונ' עולה הגדו' כמ"ש ש"א פ"א וש"ב פ"ג או הטפח' עולה פסק כמ"ש
ש"ב פ"ג או התאומים זרקא מהפך כמ"ש ש"ב פ"ו ולעולם לא יבא טפחא מפסיק אחר האתנח
אלא לפני העולה ויורד : ד השר הקטן א והוא הפזר הקטן ולא יבא כ"א קודם העולה ויורד
או קודם האתנח ו ה הפקידים ב · א השלשלת הקט' ולא יבא רק קודם האתנח וב"כ
ב המרכ' המפסי' הקטן ופקודת משמרתו הו' לפני שלשל' הגד' ולפני הג"ר במל' מופסקת
פחות מהם · ג הקדמא פסק' ופקודת משמרתו הו' לפני הדוכסים חוץ מהשלשל' ולפני השרים
גם לפני המונח ב"כ הג"ר ולא לפני הג"ר עצמו וגם לפני השר הקטן ו הפקיד הקטן · א
המהפך פסקיי וכמלה זעירא לרוב כשמט הפסק אחריו והוא ב"כ הקדמא פסקיי ונוסף עליו
לבא גם לפני הפקידים שמלה מופסקת פחות מהם : ז המשרתים ז · א מונ' יורד או מונ'
עולה ב טפחא משרת יורד או טפחא משרת עולה · ג מהפך משרת יורד או עולה · ד
מרכא משרת · ה זרקא עבד עבדים · ו קדמא משרת · ז ירח בן יומו : ח ואלו הן התאומי
בנגינות · א טפחא מונ' מפסיק · ב זרקא מרכ' · ג זרקא מהפך · ד מהפך
קדמא · ה מונ' עולה קדמא · ו ירח בן יומו פזר · ז ירח בן יומו מהפך עולה
ח ירח בן יומו מהפך מרכא · (חוץ הג"ר והעולה ויורד) ט זרקא מהפך רביע ·
ט' מנין צורת הנגינות · יד ואלו הן א הס"פ · ב העולה ויורד והוא המרכא
המפסיק הגדול ויש מרכא מפסי' קטן ויש מרכא משרת · ד הרביע הגדול
ויש רביע קטן · ה זרקא מפסיק גדול ויש קטן ויש משרת · ו הקדמא פסקיי
הגדול ויש קטן ויש משרת · ז המהפך פסקיי ויש מהפך משרת · ח הפזר
המפסי' הגדול ויש קטן · ט המונח עול' הגדול ויש קטן ויש משרת · י הג"ר
הגדול שבמקום אתנח ויש קטן וכמו כז"ק ויש עוד פחות ממנו וכמו כטפחא · יא
השלשלת פסקיי הגדול ויש קטן בלא פסק · יב טפחא מפסיק ויש טפחא
משרת ויש טפחא עולה וצורתו כעין קדמא · יג מונח יורד מפסיק ויש משרת
ירח בן יומו משרת : ד סדר הטעמים זרקא מונח עולה רביע זרקא
ירח בן יומו עולה ויורד פזר זרקא מהפך קדמא פסקיי רביע
מהפך פסקיי מונח טפחא אתנח גרש רביע מרכא סוף פסוק
או שלשלת טפחא מונח סוף פסוק :

סליק ספר שערי נעימה · בריך רחמנא דסייען ולאין אונים ירבה עצמה :